

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií



Bakalářská práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie –
Česká republika a Švédské království**

Batelka Aleš

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Aleš Batelka

Ekonomika a management

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Švédské království

Název anglicky

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Kingdom of Sweden

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie, a to v České republice a Švédském království. Dílčím cílem je identifikovat hlavní problémy na trhu práce a faktory ovlivňující nezaměstnanost ve vybraných zemích.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci bude použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Česká republika, Švédské království, nezaměstnanost, aktivní politika zaměstnanosti, pasivní politika zaměstnanosti, důsledky nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt, inflace, migrace, trh práce

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J., STARÁ, D., SEKERKA, B. Makroekonomie – Makroekonomický přehled. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-708-5.

BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z. Nezaměstnanost, 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

HOLMAN, R. Ekonomie. Praha: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-278-6.

JÍROVÁ, H. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-635-9.

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. 3. vydání. Praha: SLON-Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-08-3.

POŠTA, V., PAVELKA, T., MACÁKOVÁ, M. Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR. 1. vyd. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-296-3.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2023

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Švédské království" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce za vstřícné jednání, cenné rady a konzultace během tvorby této bakalářské práce.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Švédské království

Abstrakt

Tato bakalářská práce řeší nezaměstnanost ve dvou vybraných státech Evropské unie, a to v České republice a Švédském království. Hlavním cílem je zhodnotit nezaměstnanost ve vybraných státech a identifikovat hlavní problémy či faktory, které na ni působily v letech 2012–2023.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je zpracována formou literární rešerše na základě využití odborné literatury a internetových zdrojů. Důraz je kladen především na definici hlavního pojmu nezaměstnanost a druhy a dopady nezaměstnanosti. Na závěr jsou popsány ostatní makroekonomické ukazatele, které s nezaměstnaností úzce souvisí. V praktické části jsou nejprve popsány základní geografické a demografické charakteristiky jednotlivých zvolených zemí. Následuje analýza nezaměstnanosti a dalších vybraných makroekonomických ukazatelů. Analýza nezaměstnanosti je pro větší názornost provedena na základě několika hledisek, kterými jsou pohlaví, věková struktura, dosažené vzdělání a dle administrativního dělení. Výsledky ukazují, že se vybrané státy v nezaměstnanosti liší zvláště z hlediska pohlaví a věkové struktury. Data jsou získávána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. Získaná data jednotlivých zemí jsou následně podrobena komparativní analýze a jsou vyhodnocena.

Klíčová slova: Česká republika, Švédské království, nezaměstnanost, aktivní politika zaměstnanosti, pasivní politika zaměstnanosti, důsledky nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt, inflace, migrace, trh práce

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Kingdom of Sweden

Abstract

This bachelor's thesis deals with unemployment in two selected countries of the European Union, namely the Czech Republic and the Kingdom of Sweden. The main goal is to evaluate unemployment in selected countries and identify the main problems or factors, which affected it in the years 2012–2023.

The bachelor thesis is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part contains literature research, which is based on the use of professional literature and internet sources. Theoretical part puts emphasis on the definition of the main term unemployment and the types and effects of unemployment. At the end, other macroeconomic indicators are described, which are closely related to unemployment. In the practical part, the basic geographical and demographic characteristics of individual countries are described. Next step is analysis of unemployment and other selected macroeconomic indicators. For better clarity, the analysis of unemployment is based on several aspects, which are gender, age structure, educational attainment and according to administrative division. The results show that the selected countries differ especially in terms of gender and age structure. Data are obtained from statistical offices of selected countries and Eurostat. The obtained data of individual countries are compared by comparative analysis and are evaluated.

Keywords: Czech Republic, Kingdom of Sweden, unemployment, active employment policy, passive employment policy, consequences of unemployment, gross domestic product, inflation, migration, labour market

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Cíl práce a metodika	8
2.1 Cíl práce	8
2.2 Metodika	8
3 Teoretická východiska	10
3.1 Trh práce	10
3.1.1 Poptávka po práci.....	10
3.1.2 Nabídka práce	11
3.1.3 Rovnováha na trhu práce	12
3.2 Nezaměstnanost.....	12
3.2.1 Míra nezaměstnanosti	13
3.2.2 Druhy nezaměstnanosti.....	14
3.2.3 Dopady nezaměstnanosti	16
3.3 Politika zaměstnanosti.....	18
3.3.1 Aktivní politika	18
3.3.2 Pasivní politika	19
3.4 Hrubý domácí produkt	19
3.5 Inflace.....	20
3.5.1 Měření inflace	21
3.5.2 Druhy inflace	22
3.6 Migrace	23
4 Vlastní práce	25
4.1 Česká republika.....	25
4.1.1 Nezaměstnanost v letech 2012–2022.....	27
4.1.2 Inflace v letech 2012–2023.....	35
4.1.3 Hrubý domácí produkt v letech 2012–2023	37
4.1.4 Nezaměstnanost, inflace a HDP.....	39
4.2 Švédské království	41
4.2.1 Nezaměstnanost v letech 2012–2023.....	43
4.2.2 Inflace v letech 2012–2023.....	51
4.2.3 Hrubý domácí produkt v letech 2012–2023	53
4.2.4 Nezaměstnanost, inflace a HDP.....	55
4.3 Komparace České republiky a Švédského království	57
5 Výsledky a diskuse	62
6 Závěr.....	65

7	Seznam použitých zdrojů.....	67
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	76
8.1	Seznam obrázků	76
8.2	Seznam tabulek.....	76
8.3	Seznam grafů.....	76
8.4	Seznam použitých zkratk.....	77

1 Úvod

Nezaměstnanost se v průběhu let stala celosvětovým fenoménem. Ve světě se nezaměstnanost v posledních letech intenzivně řešila především v kontextu pandemie viru covid-19. Pandemie se na evropském trhu práce podepsala nejvíce v roce 2020. Jednotlivé státy vynaložily nemalé prostředky na nástroje aktivní či především pasivní politiky zaměstnanosti v rámci snížení dopadů covidové krize. Snahou bylo vyhnout se vysokému nárůstu nezaměstnanosti, který by s sebou nesl nemalé problémy. Problémem je dlouhodobě vysoká míra nezaměstnanosti, která je často spojována s úpadkem ekonomické výkonnosti. Zároveň státu rostou výdaje vynaložené na podporu v nezaměstnanosti. Příliš nízká míra nezaměstnanosti také není výhodná, jelikož vrhá zaměstnavatele do složité situace. Hledání pracovníků se stává velice složitým a u stávajících tlačí nedostatek pracovní síly na trhu na zvyšování mezd. Optimální míry nezaměstnanosti je dosahováno prostřednictvím regulačních nástrojů jednotlivých států.

Zaměstnání má v životech lidí nezastupitelné postavení. Benefitem není pouze finanční ohodnocení, ale významnou funkci plní i sociální faktor zaměstnání. Přínosem zaměstnání je možnost seberealizace a získávání pocitu sebeuplatnění či ctižádosti. Práce dává do života lidí určitý řád a začleňuje je do určitých sociálních skupin, ve kterých se tvoří nové vazby. Ztráta zaměstnání má tedy nemalé dopady na život lidí. Vlivem ztráty zaměstnání dochází k výraznému narušení životního cyklu, snižuje se životní úroveň a osoby nejsou schopny plně uspokojovat své potřeby. Je tedy patrné, jak výrazné jsou dopady nezaměstnanosti na životy jednotlivců ale i celou společnost. Nezaměstnanost má významný vliv na psychické zdraví a ekonomickou stabilitu jak u jednotlivců, tak i v celostátním měřítku. Z těchto důvodů bylo toto téma zvoleno na zpracování této bakalářské práce.

Tato práce se zabývá analýzou nezaměstnanosti ve dvou konkrétních státech Evropské unie, a to v České republice a Švédském království. Analýza je prováděna v rámci zvoleného časového období v letech 2012–2023. Některá data za rok 2023 nebyla prozatím statistickými úřady zveřejněna, z tohoto důvodu určité časové řady končí rokem 2022. Tyto státy byly zvoleny na základě srovnatelného počtu obyvatel. Zároveň oba státy zastávají rozdílné postavení v různých politických otázkách Evropy. Rozdílné pohledy oba státy zastávaly a zastávají například v otázkách migrační a covidové politiky. I přes tyto rozdíly má Česká republika dlouhodobě se Švédskem dobré vztahy a oba tvoří pevnou část evropského prostoru.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie, a to v České republice a Švédském království. Dílčím cílem je identifikovat hlavní problémy na trhu práce a faktory ovlivňující nezaměstnanost ve vybraných zemích.

2.2 Metodika

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je zpracována formou literární rešerše na základě využití odborné literatury a internetových zdrojů. Nejvíce je ovlivněna publikacemi následujících českých autorů profesora Václava Jurečky, docenta Josefa Brčáka, profesora Roberta Holmana a docentky Libuše Macákové. V rámci teoretické části jsou vysvětleny hlavní pojmy spojené s problematikou nezaměstnanosti, kterými jsou trh práce, nezaměstnanost, politika zaměstnanosti a stručná charakteristika ostatních vybraných makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností.

V praktické části je nejprve provedena základní charakteristika aktuálních geografických a demografických ukazatelů jednotlivých zemí. Následuje analýza nezaměstnanosti a dalších vybraných makroekonomických ukazatelů, kterými jsou inflace a HDP. Analýza je prováděna v časovém intervalu od roku 2012 do roku 2023. Pro některé ukazatele se nepodařilo získat aktuální data za rok 2023, jelikož prozatím nebyla statistickými úřady k datu zpracování práce zveřejněna. Nezaměstnanost je následně podrobena deskripci a jsou analyzovány její hlavní příčiny a důsledky. Analýza nezaměstnanosti je pro větší názornost provedena na základě několika hledisek, kterými jsou pohlaví, věková struktura, dosažené vzdělání a dle administrativního dělení. Data jsou získávána ze statistických úřadů vybraných zemí a Evropské unie. Konkrétně se jedná o Český statistický úřad, Statistics Sweden a Eurostat. Získaná data jsou zpracována ve formě grafického zobrazení či v podobě tabulek. Na konci kapitol jsou jednotlivé makroekonomické ukazatele zobrazeny v jednom společném grafickém znázornění, z důvodů lepšího pochopení jednotlivých vztahů mezi nimi.

Získaná data pro jednotlivé země jsou následně v kapitole „Komparace České republiky a Švédského království“ podrobena komparativní analýze a jsou vyhodnoceny

hlavní rozdíly mezi Českou republikou a Švédským královstvím. V práci je využívána zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Ve výsledcích jsou shrnuty hlavní znaky nezaměstnanosti v jednotlivých vybraných zemích ve zkoumaném období 2012–2023. Dále jsou zdůrazněny hlavní rozdíly v nezaměstnanosti mezi Českou republikou a Švédským královstvím. Závěr práce slouží k získání uceleného pohledu na tuto práci. Jsou v něm uvedeny a shrnuty dosažené cíle.

3 Teoretická východiska

Teoretická část je koncipována formou definic základních pojmů týkajících se probírané problematiky nezaměstnanost. Základním pramenem pro tuto část je využití odborné literatury převážně od českých autorů a internetových zdrojů státních institucí. Kromě nezaměstnanosti jsou definovány i ostatní důležité pojmy s ní související, kterými jsou kupříkladu trh práce, hrubý domácí produkt a inflace.

3.1 Trh práce

Trh práce je dle Brčáka a kol. (2018) místo, kde se střetává poptávka po práci s nabídkou práce. Poptávku po práci představují firmy. Nabídku práce obstarávají domácnosti, jinak řečeno lidé. Poptávková funkce je klesajícího charakteru, jelikož firmy poptávají méně práce při vyšších mzdách. Naopak nabídková funkce má rostoucí charakter, se zvyšující se mzdovou sazbou roste i nabídka práce ze strany domácností.

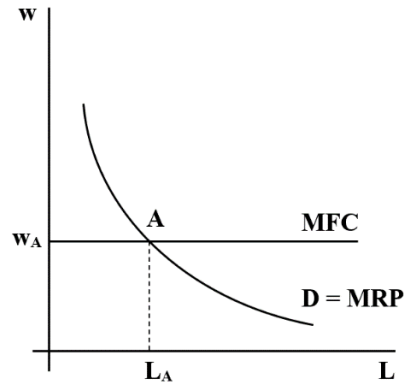
Model trhu práce lze chápat dle Brčáka a kol. (2018) z dvou hlavních směrů z klasického a keynesiánského pohledu. Klasický model trhu práce operuje s dokonale flexibilními mzdami. V rámci klasického modelu trhu práce dochází díky interakcím k postupnému nastolení rovnováhy. Firmy s nastolenou mzdovou sazbou nemají problém s poptáváním práce. Lidé, kteří práci aktivně shánějí, nemají problém ji sehnat. Jedná se o stav, kdy ekonomika operuje na levelu optimálního produktu při přirozené míře nezaměstnanosti. Keynesiánský model trhu práce nevnímá mzdy jako dokonale flexibilní, nýbrž jako nepružné. Oproti klasickému modelu nedochází v krátkém období k ustanovení rovnovážného bodu na trhu práce. Míra nezaměstnanosti v tomto modelu převyšuje přirozenou míru.

3.1.1 Poptávka po práci

Podle Macákové a kol. (2010) poptávku po práci zastupují na trhu práce jednotlivé firmy. Poptávka po práci je definována poptávaným množstvím práce za danou mzdovou sazbou. Hlavním cílem firem je maximalizace zisku. Poptávka po práci tedy dosahuje takové výše poptávaného množství práce, při kterém se mezní příjmy práce rovnají mezním nákladům práce, tedy mzdové sazbě.

Následující graf znázorňuje grafické zobrazení poptávky na trhu práce.

Graf 1 Poptávka po práci



Zdroj: vlastní zpracování, Macáková a kol. (2010)

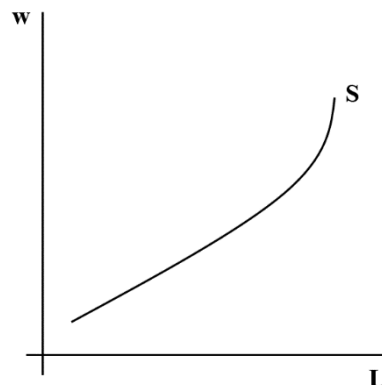
Svislá osa – w představuje mzdovou sazbu a horizontální osa – L množství práce. Optimální zaměstnanost se v grafu nachází v bodě A, kterému odpovídá rovnovážná mzdová sazba w_A a množství práce L_A . Bod A vzniká v místě střetnutí mezních nákladů práce MFC a mezních příjmů z práce MRP (Macáková a kol., 2010).

3.1.2 Nabídka práce

Nabídku představují lidé, domácnosti, jelikož člověk je nositelem výrobního faktoru práce. Funkce nabídky práce je oproti poptávce funkcí rostoucí, jelikož s růstem mzdové sazby roste i nabízené množství práce na trhu ze strany domácností. (Brčák a kol., 2020).

Hlavní determinanty působící na nabídku práce jsou výše mzdové sazby, dále podpora ze státních příspěvků (transferové platby) a kupříkladu také demografická skladba obyvatelstva (věk, pohlaví, vzdělání) (Jírová, 1999).

Graf 2 Nabídka práce



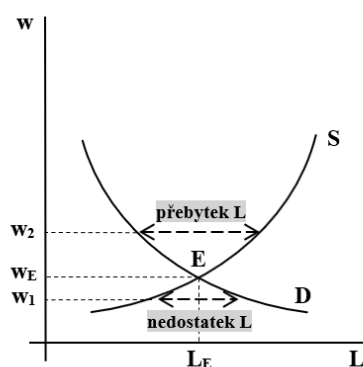
Zdroj: vlastní zpracování, Macáková a kol. (2010)

3.1.3 Rovnováha na trhu práce

K rovnováze na trhu práce dochází dle Brčáka a kol. (2018) v bodě, kde se protíná poptávková funkce s nabídkovou. V tomto bodě dochází k vyčistění trhu práce a poptávané a nabízené množství práce je rovnovážné, stejně jako cena (mzdová sazba) práce.

Následující graf zobrazuje dosažení rovnováhy na trhu práce. Svislá osa – w představuje mzdovou sazbu a horizontální osa – L množství práce (Macáková a kol., 2010).

Graf 3 Rovnováha na trhu práce



Zdroj: vlastní zpracování, Macáková a kol. (2010)

Předchozí schéma lze dle Macákové a kol. (2010) definovat následovně. V případě, kdy je mzdová sazba nad úrovní rovnovážné w_e (v grafu mzdová sazba w_2) dochází na trhu k přebytku nabídky práce a růstu nezaměstnanosti. Vysoká konkurence zájemců na trhu práce povede ke snižování mezd, a tedy k navyšování pracovních pozic. Naopak je-li mzdová sazba pod úrovní rovnovážné w_e (v grafu mzdová sazba w_1) dochází na trhu k nedostatku práce, který vede k růstu mzdové sazby. Nedostatek se vyřeší zvýšením mzdové sazby na úroveň rovnovážné.

3.2 Nezaměstnanost

Celkové obyvatelstvo se dle Pavelky (2007) dělí do dvou hlavních skupin z hlediska ekonomické aktivity, a to na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se dále dělí na zaměstnané a nezaměstnané. Za zaměstnaného se považuje každý starší patnácti let, který byl za dané období zaměstnán za určitou mzdu nebo byl zaměstnán ve vlastním podniku.

Eurostat se při definování nezaměstnané osoby řídí dle pokynů Mezinárodní organizace práce, která je specializovanou agencí OSN, dohlížející na dodržování sociální spravedlnosti a mezinárodně platných pracovních práv ve světě (MZV, 2023).

Nezaměstnaným je dle Eurostatu (2013) osoba splňující následující požadavky:

- věkové rozmezí od 15 do 74 let,
- bez práce v referenčním týdnu,
- aktivně hledající práci po dobu alespoň čtyř týdnů,
- schopnost nástupu do práce maximálně do dvou týdnů.

V případě nesplnění alespoň jedné z daných podmínek není člověk definován jako nezaměstnaný nýbrž jako zaměstnaný či ekonomicky aktivní (Sekerka, 2007). Do ekonomicky neaktivní složky obyvatelstva patří lidé mladší patnácti let, lidé v důchodu a například studenti bez pracovního poměru (Pavelka, 2007).

3.2.1 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti – u je ukazatel měřený na určitém území za určité časové období. Měří se jako poměr nezaměstnaných – U na pracovní síle – L . Pracovní síla L je definována, jako součet nezaměstnaných – U a zaměstnaných – E . Udává tedy procentní poměr nezaměstnaných na pracovní síle. Kompletní vzorec dle Sekerky (2007) pro výpočet obecné míry nezaměstnanosti:

$$u = \frac{U}{U + E} \times 100 = \frac{U}{L} \times 100 \quad (1)$$

kde

U je počet nezaměstnaných

E je počet zaměstnaných

L je pracovní síla, součet nezaměstnaných a zaměstnaných

Tento výpočet má však určitá omezení. Kupříkladu složitě se zde zachycuje sezónní nezaměstnanost a v pracovní síle nejsou zahrnuti lidé, kterým se nepodařilo získat práci po dobu referenčního období (Sekerka, 2007).

Podle Holmana (2006) je registrovaná míra nezaměstnanosti ukazatel, který udává poměr nezaměstnaných zapsaných v evidenci úřadu práce na celkové pracovní síle. Ne všichni se ale na úřadu práce registrují, například z důvodu již domluveného nástupu do

nového zaměstnání či z jiných důvodů. Z tohoto důvodu se liší registrovaná nezaměstnanost od skutečné míry nezaměstnanosti, která bývá zpravidla o pár procentních bodů vyšší.

3.2.2 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost lze dělit na základě několika skutečností. Z hlediska příčiny vzniku se nezaměstnanost dělí do čtyř skupin (Brčák a kol., 2018):

- frikční,
- strukturální,
- cyklická,
- sezónní.

Frikční nezaměstnanost podle Brčáka a kol. (2018) vzniká z důvodu přirozeného pohybu pracovníků na trhu práce. Jedná se tedy o běžné hledání nového pracovního místa, případně odchod z minulého zaměstnání. Do této skupiny patří i osoby, které se nově staly součástí pracovní síly nebo naopak osoby, které se tam vracejí po určité odmlce. Jako příklad lze uvést rodiče po mateřské dovolené nebo třeba návrat po ukončení studia.

Dle Jurečky a kol. (2010) je základním rysem této skupiny, to že jsou pro ně na trhu práce volná místa. Jedná se tedy jen o dobu výběru nejuvhodnější pozice. Dá se tedy říci, že do frikční nezaměstnanosti patří osoby jen dočasně – dočasná nezaměstnanost. Mezi hlavní příčiny frikční nezaměstnanosti patří touha po změně zaměstnání, změna bydliště a například změna životní fáze.

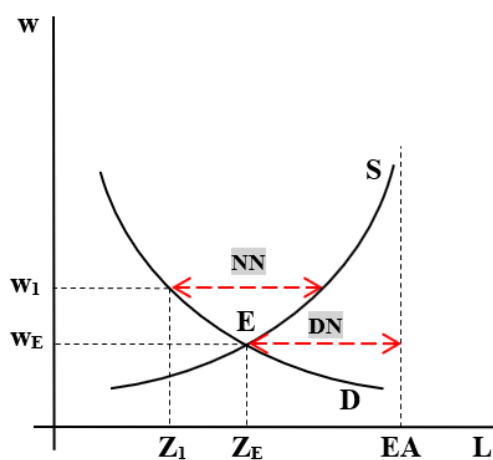
Podle Brčáka a kol. (2018) vzniká strukturální nezaměstnanost z důvodu strukturálních změn odvětví v ekonomice. Dochází tedy k jevu, kdy určitá odvětví rostou, a naopak jiná zase oslabují a omezují svoji činnost. Pracovníci ze zanikajících odvětví nejsou často schopni uplatnit svoji stávající kvalifikaci v nově rozvíjejících se odvětvích. Řešením může být rekvalifikace, prostřednictvím nástrojů aktivní politiky, případně přesun do jiného regionu za svým uplatněním. Tato skupina pracovníků se tedy stává strukturálně nezaměstnanými. Příkladem strukturální nezaměstnanosti může být dle Pavelky (2007) situace bývalých horníků při úpadku těžkého průmyslu na Ostravsku. Obecně dochází ke změnám poptávky po práci v daném regionu. Strukturální nezaměstnanost trvá z pravidla delší časové období než frikční, která je považována pouze za dočasnou nezaměstnanost. Společně s mírou frikční nezaměstnanosti patří strukturální do přirozené míry a tvoří takzvanou dobrovolnou nezaměstnanost.

Cyklická nezaměstnanost je na rozdíl od předešlých druhů definována jako nedobrovolná. Tento druh nezaměstnanosti se odvíjí od hospodářského cyklu daného státu (Brčák a kol., 2018). V případě recese dle Mareše (2002) dochází k růstu nezaměstnanosti, napříč odvětví dochází k propouštění. Oproti strukturální nezaměstnanosti, cyklická zasahuje všechna odvětví dané ekonomiky. Naopak v případě expanze roste poptávka po práci a nezaměstnanost klesá. Obecně platí, že nabídka po práci převyšuje poptávku ze strany firem.

Mareš (2002) zdůrazňuje, že sezónní nezaměstnanost úzce souvisí se střídáním ročních cyklů. Zejména poptávka po práci je v mnoha oblastech vázána na roční období. Odvětví nejvíce zasažené sezónní nezaměstnaností jsou například zemědělství, stavebnictví a cestovní ruch.

Dalším dělení nezaměstnanosti je dle hlediska dobrovolnosti na nezaměstnanost dobrovolnou a nedobrovolnou (Holman, 2016).

Graf 4 Zobrazení dobrovolné (DN) a nedobrovolné (NN) nezaměstnanosti



Zdroj: vlastní zpracování, Jurečka a kol. (2010)

Dobrovolně nezaměstnaná osoba je taková, která aktivně hledá práci ovšem za vyšší mzdu, než je jí trhem nabízena (Holman, 2016). Neoklasický proud ekonomie dle Jurečky a kol. (2010) popisuje trh práce, jako dokonale se vyčišťující, jehož předpokladem jsou pružné mzdy. Jedná se o situaci na trhu práce, kdy se změna poptávky i nabídky ustálí vždy v rovnovážném bodě s rovnovážnou mzdovou sazbou a množstvím práce. Vzniká tedy pouze dobrovolná nezaměstnanost. Nezaměstnaný aktivně hledá práci ovšem požaduje vyšší mzdu než tu, která je mu nabízena trhem dle převládající mzdové sazby.

Naopak nedobrovolná nezaměstnanost je Holmanem (2016) charakterizována snahou nezaměstnaných najít si práci za mzdu, která na trhu převládá nebo je dokonce i nižší, ale i tak nejsou schopni se na trhu práce uplatnit. Nedobrovolná nezaměstnanost má tedy zpravidla horší dopady na jedince než dobrovolná.

Ekonom Tomáš Pavelka (2007) zdůrazňuje, že nedobrovolná nezaměstnanost také vzniká v souvislosti se zavedením minimální mzdy. Nedobrovolná nezaměstnanost vzniká v případě, kdy je minimální mzdová sazba ustanovena nad úroveň rovnovážné mzdové sazby. Je nutné zdůraznit, že tento problém se týká zpravidla pracovníků zaměstnaných za minimální mzdy, tedy nízké kvalifikované pozice. V této situaci jsou firmy nuceny vlivem vyšších mezd poptávat menší množství práce. To často vede k propouštění méně kvalifikovaných pracovníků v rámci úsporných opatření. Oproti tomu nabídka práce stoupne, což vede ke vzniku nedobrovolné nezaměstnanosti. V případě ustanovení minimální mzdy pod úroveň rovnovážné mzdy k tomuto jevu nedochází a rovnovážné množství a mzdová sazba zůstanou zachovány. Obdobné je to dle Jurečky a kol. (2010) při vyjednávání odborů za vyšší mzdy. V případě vyjednání vyšší mzdové sazby, než je rovnovážná si ti, co si práci udrží polepší a naopak ti, co o ni v důsledku zvyšování mezd přijdou budou mít problém s uplatněním na trhu. Poptávané množství práce klesne.

3.2.3 Dopady nezaměstnanosti

Práce má v životech lidí dle Buchtové a kol. (2002) nezastupitelnou důležitost. Do života lidí nepřináší pouze ekonomický prospěch ale i sociální. Nejvýznamnějším sociálním faktorem je možnost seberealizace v dané práci a získání pocitu významnosti pro společnost. Práce dává životu určitý řád a začleňuje člověka do různých sociálních skupin, kde se utváří nové sociální vztahy. V mnohých případech má zaměstnání pozitivní vliv na psychické zdraví jedinců, kteří prostřednictvím práce získávají pocit ctěnosti.

Podle Buchtové a kol. (2002) dochází v případě dlouhodobé nezaměstnanosti k výpadku velké části příjmu. Důsledkem toho lidé nejsou schopni plnit své potřeby a závazky, dochází k narušení ekonomické stability domácnosti. Určitý zažitý životní řád je narušen a navázané společenské vazby s bývalým pracovním kolektivem a přáteli jsou postupně přerušeny. Mimo jiné dochází i ke ztrátě pracovních návyků a odbornosti. Daný jedinec přichází o sociální benefity spojované s prací, jako jsou společenské ohodnocení a osobní kredit.

Dlouhodobé nezaměstnanosti jsme byly svědkem dle Sirovátky a kol. (1994) ve světě hlavně ve dvacátém století, kdy postihla především průmyslové – rozvojové státy, v důsledku hospodářských krizí sedmdesátých a osmdesátých let. V Evropě jsme byly svědky dlouhodobé nezaměstnanosti u zemí bývalého sovětského bloku, kde vlivem restrukturalizace a transformace státního sektoru vznikala poměrně vysoká nezaměstnanost.

Hlavními dopady nezaměstnanosti, jsou ekonomické a sociální dopady. Na rozdíl od dopadů inflace, dopady nezaměstnanosti se netýkají celoplošně všech, ale postihují pouze určité spektrum (Jurečka a kol., 2010).

Ekonomické dopady lze rozdělit na dopady týkající se celé společnosti a na dopady týkající se individuálních jednotlivců, domácností (Pavelka, 2007).

Podle Jurečky a kol. (2010) je jedním z hlavních ekonomických dopadů dlouhodobě vysoké nezaměstnanosti propad výkonosti ekonomiky. Propad ekonomiky pocítuje celá společnost. K propadu produktu ekonomiky dochází v důsledku nevyužívání maximální možné míry pracovních a kapitálových zdrojů. Tento jev je popisován na základě Okunova zákona. Okunův zákon popisuje vztah mezi nezaměstnaností a hrubým domácím produktem. Růst nezaměstnanosti nad úroveň přirozené míry má za důsledek úměrný pokles ukazatele HDP ve vztahu k potencionálnímu produktu.

V důsledku nezaměstnanosti dle Brčáka a kol. (2018) dochází ke ztrátě kvalifikace, praktické a teoretické odbornosti a různých jiných pracovních návyků. Dochází k úpadku lidského kapitálu, což omezuje případný růst ekonomiky, který velice úzce závisí právě na zmiňovaném lidském kapitálu. Dle Jurečky a kol. (2010) je s nástupem do zaměstnání po dlouhodobé odmlce spojována počáteční nižší výkonost pracovníků, kteří během té doby, co nebyly zaměstnání ztratil své návyky, které dříve mívali. Z těchto důvodů může být poměrně obtížné shánění práce po dlouhodobé nezaměstnanosti.

Podle Sekerky (2007) má nezaměstnanost výrazný negativní dopad i na státní rozpočet. Ze státního rozpočtu jsou hrazeny podpory v nezaměstnanosti a také financovány úřady práce a další instituce. Obecně se tedy financují nástroje aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti. Zároveň stát přichází vlivem nezaměstnanosti o daňové příjmy. Daňové příjmy státu tvoří například odvody z mezd zaměstnanců a zisků právnických osob, dále také odvody za sociální a zdravotní pojištění.

Ztráta zaměstnání může mít na život jedince dalekosáhlé dopady. Z ekonomického hlediska se jedná především o narušení ekonomické stability (Jurečka a kol., 2010).

Sociální dopady lze stejně jako ekonomické dle Mareše (2002) dělit na dopady postihující celou společnost a dopady postihující pouze jednotlivce. Mnoho lidí si ani neuvědomuje, co pro ně jejich zaměstnání vlastně znamená a uvědomí si to až v momentě, kdy o něj přijdou. Mnoho lidí si myslí, že mají obtížnou monotónní práci, která jim toho kromě peněžního ohodnocení moc nepřináší. Neuvědomují si ovšem sociální benefity svého zaměstnání. Jejich práce jim přinejmenším přiřazuje určitý sociální status, umožňuje pocit seberealizace či uspokojování svých vlastních potřeb.

Podle Pavelky (2007) s sebou dlouhodobá nezaměstnanost nese mnohé negativní sociální dopady na jedince i na celou společnost. S rostoucí dobou stavu bez zaměstnání roste i například kriminalita, pobírání různých halucinogenních látek a sebevraždy. Často je ztráta zaměstnání, jak vyplývá z mnoha odborných studií, spojována s následnými psychickými a zdravotními problémy (Buchtová a kol., 2013).

Z celostátního pohledu se dle Brčáka a kol. (2018) dlouhodobě vysoká nezaměstnanost ve společnosti stává sociálním problémem. Dochází ke snižování životní úrovně daného území a růstu negativních psychických impulsů na jedince, které mohou vyústit k psychickým problémům. Toto všechno může vést k radikalizaci společnosti a celkové destabilizaci regionu, jejímž výsledkem v demokratických státech bývají často protivládní a jiné demonstrace.

3.3 Politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je dle Žáka (2020) důležitým nástrojem hospodářské politiky státu. Zpravidla je vykonávána vládou (MPSV) a příslušnými institucemi, zaměstnavateli a odbory. Cílem politiky zaměstnanosti je dosažení rovnovážného stavu na trhu práce, k rovnováze mezi poptávkovou a nabídkovou funkcí práce. Politiku zaměstnanosti lze rozdělit do tří úrovní: makroekonomické (na celostátní úrovni), regionální (na úrovni regionů) a mikroekonomické (na úrovni firem). Hlavními druhy politiky zaměstnanosti jsou aktivní a pasivní politika.

3.3.1 Aktivní politika

Podle Pavelky (2007) je aktivní politika zaměstnanosti druhem hospodářské politiky, kdy se především vláda (MPSV) a úřady práce snaží aktivně snižovat nezaměstnanost pomocí odstraňování zábran na trhu práce. Za nástroje aktivní politiky se považuje například vytváření nových pracovních pozic či zvýšení flexibility pracovní síly. Tohoto se dosahuje

pomocí různých nástrojů MPSV a úřadů práce, rekvalifikačních kurzů a vytvářením nových pracovních pozic, kterými mohou být například praktikantské pozice, pozice veřejně prospěšné a místa v chráněných dílnách.

Dle MVČR (2008) by mělo být pomocí nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti docíleno rovnováhy na trhu práce. Opatření této politiky lze klasifikovat na regionální, celostátní a mezinárodní nástroje zaměstnanosti. Cílem by mělo být dosažení maximálně možné míry zaměstnanosti.

3.3.2 Pasivní politika

Cílem pasivní politiky zaměstnanosti není dle Brčáka a kol. (2018) na rozdíl od aktivní politiky vytváření nových pracovních pozic, zaškolování, případně rekvalifikace nezaměstnaných, nýbrž jejím hlavním cílem je snižování sociálních a ekonomických dopadů v případě nezaměstnanosti. Hlavním nástrojem tohoto druhu hospodářské politiky státu je finanční podpora v nezaměstnanosti.

Dle současné právní úpravy má na finanční podporu v nezaměstnanosti právo každý, který splňuje následující podmínky (MPSV, 2023):

- V rozhodném období (2 roky před zařazením na úřad práce – evidence uchazečů o zaměstnání) byl alespoň po dobu 12 měsíců zaměstnán nebo jinou výdělečnou činností odváděl pojistné na důchodové pojištění.
- Podal žádost na příslušném úřadu práce, kde je v evidenci uchazečů o zaměstnání na příspěvek (finanční podporu v zaměstnání).
- Nepobírá starobní důchod ke dni přiznání příspěvku podpory v nezaměstnanosti.

3.4 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je jedním z nesledovanějších makroekonomických ukazatelů ekonomik daných států. Jedná se o nejvýznamnější ukazatel měřící výkonost ekonomik. Měření HDP se v České republice zabývá Český statistický úřad. Hodnoty HDP jsou udávány v měnových jednotkách daného území, v České republice tedy v Kč (Pavelka, 2007).

Hrubý domácí produkt udává peněžní hodnotu všech vyprodukovaných finálních statků a služeb za daný časový interval a na zvoleném území (Sekerka, 2007).

Finálními statky a službami se rozumí se dle Jurečky a kol. (2010), takové produkty, které jsou již konečným produktem a ne meziproduktem. Meziprodukce není započítávána

do HDP, jelikož není finálním statkem a došlo by tedy k vícenásobnému zapsání do HDP. Pod pojmem meziproduct si lze představit například zpracování dřeva na pile a jeho prodej truhlářské firmě, která z něj vytvoří finální produkt, jehož hodnota se započítává do HDP. Zpracované dřevo z pily bylo tedy pouze meziproduktem.

V hrubém domácím produktu jsou počítány takové statky a služby, které jsou statisticky zachytitelné. Statky a služby, které nejsou zachytitelné tvoří tzv. šedou ekonomiku, o její odhad se poté HDP navyšuje (Pavelka, 2007).

Dále se do HDP počítají pouze takové statky a služby, které byly vyprodukovány v daném roce. Pokud je tedy nějaký finální produkt vyroben v roce 2022 a je s ním obchodováno až v následujícím roce 2023 je zařazen do HDP roku 2022 (Jurečka a kol., 2010).

Podle Brčáka a kol. (2018) není pro zařazení statků a služeb do HDP podstatné, kdo je vlastníkem výrobních faktorů, tedy jestli se jedná o rezidenty nebo nerezidenty. Podstatné je ovšem, kde došlo ke zmiňované produkci. Do hrubého domácího produktu jsou zařazovány pouze takové statky a služby, které byly vyprodukovány na území daného státu.

HDP je podle Brčáka a kol. (2018) možné rozdělit na nominální a reálný dle hlediska použitých cen. Nominální HDP je produkt vyjádřený v běžných cenách určených aktuální tržní situací. Nominální produkt se odvíjí od změny tržních cen v ekonomice a objemu celkové produkce statků a služeb.

Reálný HDP je dle Jurečky a kol. (2010) definováno ve stálých cenách výchozího roku. Díky použití stálých cen jsme schopni reálný HDP očistit od vlivu změny cen – inflace. Výše reálného HDP je tedy ovlivňována pouze velikostí objemu a struktury produkce.

Dle Brčáka a kol. (2018) vzniká poměrem nominálního a reálného produktu cenový deflátor HDP. Cenový deflátor udává změnu cenové hladiny v ekonomice za dané období. Vzorec dle Brčáka a kol. (2018) pro výpočet cenového deflátoru HDP:

$$\text{cenový deflátor HDP (IPD)} = \frac{\text{HDP nominální}}{\text{HDP reálný}} \times 100 \quad (2)$$

3.5 Inflace

Inflace je Sekerkou (2007) definována jako všeobecný růst cenové hladiny ve stavu ekonomické nerovnováhy. Deflace je definována jako opak inflace. V případě deflace dochází ke snižování cenové hladiny, poklesu ekonomiky a růstu nezaměstnanosti, jelikož

ekonomické subjekty nejsou schopny plnit své závazky. Stagflace je stav, kdy ekonomika stagnuje a zároveň přetrvává vysoká míra inflace a nezaměstnanosti.

Podle Holmana (2016) dochází v případě inflace ke snižování kupní síly peněz. Naopak kupní síla lidí zůstává zachována. Inflace je definována jako všeobecný růst cenové hladiny zboží a služeb. Zároveň s růstem inflace dochází k růstu důchodů, úrokové míry a dalších, což tedy vede k zachování kupní síly lidí. V podstatě se jedná o to, že kupující koupí za jednu peněžní jednotku menší počet zboží a služeb, než před inflací ale za celý důchod by měl koupit stejné množství.

3.5.1 Měření inflace

K měření inflace, se využívají následující cenové indexy: index spotřebitelských cen – CPI, index cen výrobců – PPI a implicitní cenový deflátor HDP – IPD (Brčák a kol., 2018).

Měření dle indexu spotřebitelských cen – CPI (consumer price index) je dle Jurečky a kol. (2010) založeno na porovnávání nákladů za nákup spotřebního koše v běžném roce a nákladů za nákup spotřebního koše v roce referenčním (výchozím). Spotřební koš tvoří obvyklou spotřebu zboží a služeb průměrné domácnosti na určitém území. Vyváženost jednotlivých položek ve spotřebním koši je zařízena přidělením vah k jednotlivým položkám.

Index spotřebitelských cen – CPI je možný vypočítat dle Brčáka a kol. (2018) pomocí následujícího vzorce:

$$CPI = \frac{\sum Q_0 \times P_1}{\sum Q_0 \times P_0} \times 100 \quad (3)$$

kde

CPI je index spotřebitelských cen

Q je množství (váha) statku

P je cena statku

Pokud je výsledná hodnota CPI vyšší než 100, dochází k nárůstu cenové hladiny, a tedy i k inflaci. Ve statistice se tento index označuje jako Laspeyresův index (Jurečka a kol., 2010).

Index cen výrobců – PPI je založen na obdobném základu jako CPI. Stejně jako u CPI je u tohoto indexu určitý spotřební koš, který ovšem obsahuje jiné položky. Význam tohoto indexu spočívá ve vyjádření konkurenceschopnosti výrobních závodů (Pavelka, 2007).

Český statistický úřad tento index dělí do podkategorií, kterými jsou například index cen průmyslových výrobců a index cen stavebních prací (ČSÚ, 2023a).

Implicitní cenový deflátor – IPD dle Jurečky a kol. (2010) spočívá v poměru nominálního HDP, který je v cenách běžného období a reálného HDP ve stálých cenách referenčního období. Na rozdíl od CPI jsou v IPD zahrnuty všechny statky zahrnuté v produktu ekonomiky. Implicitní cenový deflátor je možné dle Jurečky a kol. (2010) určit dle následujícího vzorce:

$$IPD = \frac{HDP \text{ nominální}}{HDP \text{ reálný}} \times 100 \quad (4)$$

Tyto indexy ovšem nevyjadřují míru inflace, nýbrž vývoj cenové hladiny. Míra inflace se rovná procentní změně cenového indexu za určité období. Výpočet míry inflace je z CPI je dle Jurečky a kol. (2010) možný z následujícího vzorce:

$$\pi = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100 \quad (5)$$

kde

π je míra meziroční inflace

CPI_t je index spotřebitelských cen v roce t

CPI_{t-1} je index spotřebitelských cen v předcházejícím roce $t-1$

Vzorec pro výpočet míry inflace z implicitního cenového deflátoru IPD (Jurečka a kol., 2010):

$$\pi = \frac{IPD_t - IPD_{t-1}}{IPD_{t-1}} \times 100 \quad (6)$$

kde

π je míra meziroční inflace

IPD_t je implicitní cenový deflátor za rok t

IPD_{t-1} je implicitní cenový deflátor za předchozí rok $t-1$

3.5.2 Druhy inflace

Základní dělení inflace je dle Sekerky (2007) následující: zjevná, potlačená a skrytá inflace. Ke zjevné inflaci dochází v případě růstu cenové hladiny spojené s ekonomickou nerovnováhou.

Brčák a kol. (2018) definuje potlačenou inflaci, jako inflaci blokovanou ze strany státních orgánů. Státní orgány mají možnost pomocí různých nástrojů omezovat všeobecný

růst cenové hladiny. Příčiny inflace však zůstanou nedotknuté a dopady inflace se nakonec stejně projeví.

Skrytá inflace vzniká dle Sekerky (2007) z důvodu nezachycení změny cen v cenových indexech ve stínové ekonomice. Dalším důvodem může být špatně nastavený spotřební koš, který neodpovídá průměrné domácnosti.

Z kvantitativního hlediska dělíme inflaci na mírnou, pádivou a hyperinflaci (Brčák a kol., 2018).

Mírná neboli plíživá inflace je dle Pavelky (2007) charakteristická mírným a stabilním vývojem. Z pravidla nabývá jednociferných hodnot. Při této inflaci je ještě poměrně vysoká důvěra v peníze a jejich hodnotu ze strany lidí.

Pádivá inflace je charakterizována Jurečkou a kol. (2010) nabýváním dvou až tříciferních hodnot. Tyto hodnoty jsou už vnímány jako velice negativní a mají vysoký vliv na ekonomiky daného území.

Jurečka a kol. (2010) definuje hyperinflaci jako extrémní krajní mez inflace, kdy dochází ke zhroucení peněžního systému dané země. Je charakteristická nabýváním procentních hodnot od tisíce procent výše. Jako příklad hyperinflace lze uvést poválečné Německo po první světové válce, kde v důsledku poválečných reparací došlo k milionové inflaci.

3.6 Migrace

Migrace dle Kalibové a kol. (1993) představuje stěhování lidí ale i například zvířecích druhů za určité hranice na jiné území. V České republice se migrace měří jak na celostátní úrovni, tak i na úrovni menších správních celků, jakými jsou kraje. Hlavním ukazatelem migrace na určitém území je migrační saldo. Migrační saldo neboli čistá migrace vyjadřuje rozdíl mezi nově přistěhovalými (imigrace) a odstěhovanými (emigrace). V případě kladného migračního salda dochází k tzv. čisté imigraci, a naopak v případě záporného migračního salda dochází k čisté emigraci. Migrační saldo je společně s přirozeným přírůstkem hlavním ukazatelem pro tvorbu určité bilance obyvatelstva.

V minulosti byla dle Loužka (2021) pro Evropy typická spíše emigrace (příkladem může být osídlování Severní Ameriky), to se ale v posledních letech výrazně změnilo a Evropa již byla svědkem několika migračních krizí, především z oblasti blízkého východu a severu Afriky. Tyto migrační krize byly zapříčiněny destabilizací zmiňovaných regionů a také motivací lidí jít za lepšími životními podmínkami.

Specifickým druhem je pracovní migrace. Pracovní migrace je takový druh migrace, kdy dochází k migraci pracovníků za lepšími pracovními a životními podmínkami, zpravidla za větší mzdou (Holman, 2016).

V rámci Evropské unie dochází k poměrně vysoké pracovní migraci, jako příklad lze uvést pracovní migraci Čechů z pohraničí do Německa nebo naopak migraci ukrajinských pracovníků do České republiky (Pošta a kol., 2015).

4 Vlastní práce

Tato kapitola nejprve zahrnuje základní charakteristiku České republiky a Švédského království, jak z hlediska geografického ale i demografického pohledu. U obou států je analyzována především nezaměstnanost a další vybrané makroekonomické ukazatele v letech 2012–2023.

4.1 Česká republika

Česká republika je vnitrozemský stát nacházející se v západním sektoru střední Evropy v mírném podnebném pásu. Jedná se o parlamentní republiku s prezidentem, který plní spíše reprezentativní roli. Vládne vláda složená z reprezentantů poslanecké sněmovny v čele s premiérem. Od roku 2023 je prezidentem Petr Pavel. Počet obyvatel za rok 2023 činil zhruba 10,8 milionu. Hlavním městem je Praha. Česká republika vznikla, jako samostatný stát po rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky 1. ledna roku 1993. Ve stejný den vznikla i druhá následnická republika Československa, a to Slovenská republika. Slovensko po rozpadu společného státu nadále zůstává jedním z hlavních ekonomických ale i politických partnerů České republiky. Česká republika je členem několika mezinárodních organizací. Československo bylo jedním z 51 zakládajících států organizace spojených národů – OSN v roce 1945. Po rozpadu Československa se Česká republika jako samostatný stát stala členem v roce 1993. Do NATO ČR vstoupila v roce 1999 a od roku 2004 je členem Evropské unie, do které vstoupila na základě výsledku prozatím jediného celostátního referenda (MZV, 2023). Měnou zůstává koruna česká, jelikož Česká republika prozatím nevstoupila do měnové unie Evropy.

Rozloha činí 78 867 km², což je v kontextu Evropy spíše lehký nadprůměr. Rozlohou nejbližší České republice je dle CIA (2024) z Evropy Srbsko (77 474 km²) a Rakousko (83 871 km²), ze světa pak lze uvést Panamu (75 420 km²) a Spojené arabské emiráty (83 600 km²). V celosvětovém měřítku ji dle rozlohy náleží 116. místo z celkových 193 měřených států.

Česká republika sousedí se čtyřmi státy. Na severozápadě sousedí s Německem, na severovýchodě s Polskem, na jihozápadě s Rakouskem a na jihovýchodě se Slovenskem. Nejdelsí vzájemnou hranici má s Německem, která je dlouhá 810,3 km. Dále následuje hranice s Polskem (761,8 km) a Rakouskem (466,3 km). Nejkratší vzájemnou hranici má se Slovenskem (251,8 km) (MZV, 2024).

Pro Českou republiku je charakteristická poměrně vysoká vertikální členitost především v pohraničních oblastech, ale i ve vnitrozemí. Většina hranic České republiky je tvořena přírodními celky (horami). Česká republika se nachází na rozhraní dvou geologických jednotek, a to Českého masivu (starší) a Západních Karpat (mladší). Český masiv zasahuje na území Čech, západní Moravy a Slezska. Naopak geologická jednotka Západní Karpaty se nachází ve východní části Moravy (podél hranic se Slovenskem). Pomyslnou hranici mezi Českým masivem a Západními Karpatami tvoří linie vedoucí od Ostravy na jihozápad přes Zlín až k Mikulovu (Svět geologie, 2015).

Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze činí 44 %, přičemž zemědělsky nejatraktivnější oblasti jsou v nížinách v blízkosti velkých řek, jako příklad lze uvést oblast Polabí. Podíl lesů dosahuje hodnoty 37 %, nejvyšší hodnoty je dosaženo v Karlovarském kraji a to 49 % (Fakta o klimatu, 2021). Nejvyšším bodem České republiky je hora Sněžka (1 603 m n. m.) v pohoří Krkonoše. Přírodním specifikem je také evropské rozvodí na úpatí hory Klepáč v pohoří Kralický Sněžník. Voda z této hory může odtéct do tří moří, a to do Severního, Baltského a Černého. Největší vodní plochou je uměle vytvořená vodní nádrž Lipno (48,7 km²). Primát největší přírodní vodní plochy drží Černé jezero ledovcového původu v srdci Šumavy. Nejdelsí řekou z hlediska délky toku v rámci území ČR je řeka Vltava, jinak Labe (Kartografie PRAHA, 2020).

Počet obyvatel České republiky činil v září roku 2023 zhruba 10,8 milionu. V posledních dvou letech došlo k výraznému přírůstku počtu obyvatel především díky vysoké migraci zapříčiněné válkou na Ukrajině. Nebýt migrace docházelo by v České republice k poklesu populace. Přirozený přírůstek se dlouhodobě pohybuje kolem hodnoty nula. Nejčteněji zastoupenou menšinou je na území ČR ukrajinská, následována slovenskou, polskou a vietnamskou. Úředním jazykem je čeština, s úřady je ale možné komunikovat dle platného správního řádu i ve slovenštině (ČSÚ, 2023e).

Česká republika patří k zemím EU s nejmenší podílem osob hlásících se k náboženství. Ze Sčítání 2021 (2024a) vyplývá že 68,3 % obyvatel se nehlásí k žádné víře. Podíl věřících rok od roku klesá. Za rok 2021 bylo zhruba 1,4 milionu osob věřících, z nichž se zhruba polovina hlásila k Církvi římskokatolické.

Z hlediska administrativního dělení je Česká republika rozdělena do 14 samosprávných krajů: Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj

Vysočina, Jihomoravský kraj, Zlínský kraj, Olomoucký kraj a Moravskoslezský kraj (RIS, 2023).

Obrázek 1 Kraje České republiky



Zdroj: Urban (2007)

Nejlidnatějším zároveň i největším krajem je Středočeský kraj. Naopak kraj s nejnižším počtem obyvatel je Karlovarský kraj. Nejmenším krajem je Hlavní město Praha následováno Libereckým krajem. Největšími městy jsou hlavní město Praha (1,35 mil. obyvatel), dále Brno (396 000 obyvatel) a Ostrava (284 000 obyvatel) (RIS, 2023).

Česká ekonomika je otevřenou a exportně zaměřenou ekonomikou. Stejně jako u ostatních vyspělých států má nejvyšší podíl na tvorbě HDP terciérní sektor národního hospodářství. Charakteristickým rysem české ekonomiky je v posledních letech útlum především těžkého průmyslu a celkový růst terciérní sféry. Tradičně nejsilnějším odvětvím bývá automobilový průmysl, který v České republice významně přispívá k růstu přidané hodnoty (ČSÚ, 2023i).

4.1.1 Nezaměstnanost v letech 2012–2022

Ještě před samotným zkoumáním nezaměstnanosti je vhodné definovat základní ekonomickou charakteristiku obyvatelstva. Tato tabulka zobrazuje základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva v České republice za výchozí rok zkoumání 2012 a 2022. Hodnoty za rok 2023 nebyly prozatím k datu práce Českým statistickým úřadem zveřejněny.

Tabulka 1 Základní charakteristika ekonomického postavení obyvatelstva v České republice (v tisících obyvatelích)

hodnoty v tisících obyvatelích		celkem ve věku 15 a více	ekonomicky aktivní	ekonomicky neaktivní
celkem	2022	8 832,09	5 291,12	3 540,97
muži		4 322,14	2 936,09	1 386,05
ženy		4 509,95	2 355,03	2 154,92
celkem	2012	8 964,59	5 256,95	3 707,65
muži		4 367,99	2 956,72	1 411,27
ženy		4 596,61	2 300,23	2 296,38

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023h)

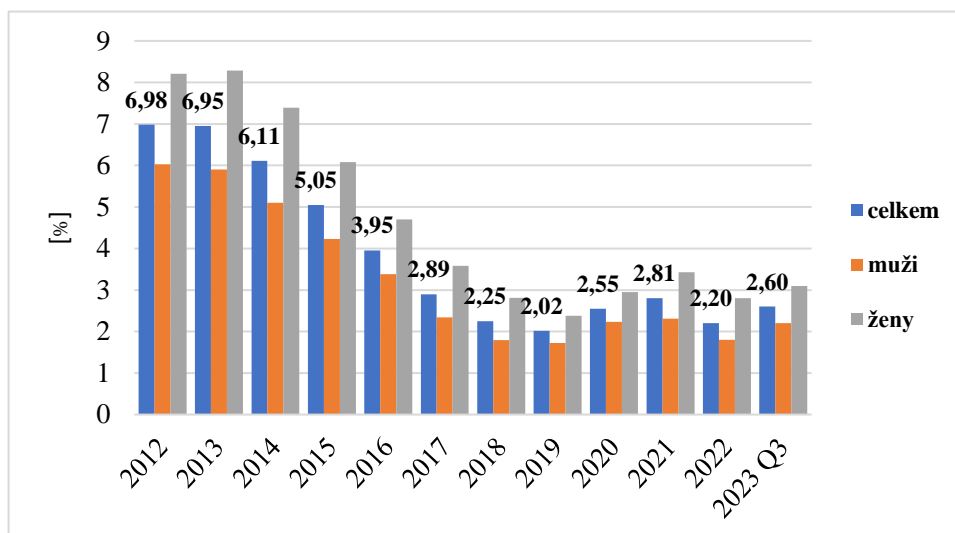
Z celkového počtu 10,8 milionu obyvatel tvoří přes 8,8 milionu obyvatel skupinu ve věku 15 let a více, z nichž je dále 5,3 milionu ekonomicky aktivních, zbytek tvoří ekonomicky neaktivní. Za posledních deset let se počty ve věkové skupině 15 let a více příliš nezměnily, došlo k mírnému propadu, který byl zapříčiněn především záporným přirozeným přírůstkem a stárnutím populace. Úbytek obyvatelstva byl v roce 2022 zpomalen díky poměrně vysoké migraci z východu (ČSÚ, 2023e). Z tabulky je zřejmé, že početnější skupinu tvoří ženy, a to jak ve výchozím roce, tak i v tom konečném. Na druhou stranu ženy tvoří početnější skupinu v ekonomicky neaktivních, a to poměrně dost přesvědčivě.

Míra zaměstnanosti ve věkové skupině 15–64 let v prosinci roku 2023 činila přesně 75,0 %, došlo tedy k meziročnímu poklesu o 0,4 procentního bodu. Dlouhodobě je v České republice pravidlem, že míra nezaměstnanosti je u žen vyšší než u mužů, a naopak míra zaměstnanosti je nižší. U mužů dosahovala hodnota zaměstnanosti 81,2 % a u žen 68,5 % (ČSÚ, 2024b). Ačkoliv jsou hodnoty u žen nadále hluboko pod hranicí mužů jedná se o rekordní hodnoty za dobu měření. Ještě v roce 2012 dosahovala míra zaměstnanosti žen pouhých 58 %. Během posledních deseti let došlo k výraznému nárůstu o 10 procentních bodů.

Tento nárůst byl dle Řezníčkové (2023) zapříčiněn především díky transformaci trhu práce, kdy se naše ekonomika z průmyslu začala spíše orientovat na terciérní sektor, a tedy změnila se skladba nově nabízených pozic. Nové pozice často nabízejí větší časovou flexibilitu, než tomu bývalo dříve. Dalšími důvody mohou být sociální a demografické změny v českém a světovém prostoru.

Samotný vývoj nezaměstnanosti zobrazuje následující graf vývoje obecné míry nezaměstnanosti v České republice mezi lety 2012–2023. Za rok 2023 jsou na ČSÚ dostupná pouze data do třetího kvartálu.

Graf 5 Obecná míra nezaměstnanosti v České republice v letech 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024h)

Z grafu je patrné, že nejvyšší míry nezaměstnanosti bylo ve zkoumaném období dosaženo v letech 2012 a 2013. V těchto letech se výše obecné míry nezaměstnanosti pohybovala okolo hodnoty sedmi procentních bodů. Tato vyšší hodnota byla zapříčiněna především důsledky špatné ekonomické situace jak v České republice, tak ale i ve světě, v důsledku dopadů celosvětové hospodářské krize (Velká recese). Celosvětová krize trvala zhruba od roku 2007 do roku 2015. V České republice se začala projevovat ve větší míře od roku 2008. V důsledku této ekonomické recese docházelo k útlumu průmyslové produkce a celkově k větší míře propouštění, což tedy vedlo k vyšší míře nezaměstnanosti. V důsledku hospodářské krize došlo v roce 2008 k propadu průmyslové produkce o 14,6 % a snížení hodnoty nových zakázek o 24,8 % oproti roku 2007 (ČSÚ, 2009). Mezi lety 2008 a 2009 došlo k meziročnímu nárůstu nezaměstnaných osob o 120 000, což se tedy projevilo i na obecné míře nezaměstnanosti, která vzrostla o 2,3 procentního bodu na 6,7 %. V roce 2009 došlo k nejvyššímu meziročnímu poklesu zaměstnanosti od roku 1999 (ČSÚ, 2010).

Pokles nezaměstnanosti od roku 2014 byl zapříčiněn především kladným vývojem české ekonomiky, která se pomalu začala vzpamatovávat z dopadů celosvětové krize. Již v roce 2013 došlo k meziročnímu nárůstu HDP, což se tedy posléze podepsalo i na následném poklesu nezaměstnanosti.

V roce 2014 došlo v důsledku oživení ekonomiky dle MPSV (2015) k nárůstu nabízených volných pracovních pozic. Celkově na trhu rostla poptávka po práci. Hlavním cílem bylo dosáhnout do roku 2020 hodnot definovaných strategií „Evropa 2020“ a Národním programem reforem České republiky, jehož cílem bylo dosažení celkové míry zaměstnanosti ve výši alespoň 75 % (20–64 let), dílčím cílem bylo dosažení zaměstnanosti alespoň 65 % u žen v této věkové kategorii.

Trend klesajícího vývoje nezaměstnanosti trval až do roku 2019. Mezi lety 2014 a 2019 došlo k celkovému poklesu obecné míry nezaměstnanosti o 4,09 p.b. V roce 2019 se hodnota nezaměstnanosti ustálila na historickém minimu 2,02 %, jak z hlediska České republiky, tak ale i z pohledu celoevropského. Nejnižší hodnoty nezaměstnanosti v rámci Evropské unie si Česká republika drží až do současnosti. Takto nízká nezaměstnanost se již spíše stává problémem než benefitem. Poptávka po práci výrazně převyšovala nabídku na trhu práce. Firmy se dostávají do situace, kdy je velice obtížné shánět nové kvalifikované pracovníky, musejí se tedy výrazně snažit o udržení těch stávajících, což při vysoké míře inflace vede ke tlaku na zvyšování mezd, což dále může ovlivňovat a roztáčet inflační spirálu (Jurečka, 2010).

Mírný růst nezaměstnanosti od roku 2020 souvisel s covidovou krizí. I přes poměrně razantní zásahy do ekonomiky v rámci pandemických opatření nedošlo až k takovému nárůstu nezaměstnanosti, jak se původně předpokládalo. Dopady opatření se ovšem výrazně podepsaly na propadu HPD oproti minulým letům. Jedním z hlavních důvodů, proč nedošlo k tak výraznému růstu nezaměstnanosti je fakt, že pokles v zaměstnanosti se plně neprojevil v nezaměstnanosti, což se dá vysvětlit tak, že někteří bývalí pracovníci odešli mimo pracovní sílu a nevyhledávali aktivně nové zaměstnání. Dalším důvodem může být dobrá kondice trhu práce před pandemií, kdy poptávka po práci dlouhodobě převyšovala nabídku. Vliv měl také odliv cizinců, který byl během pandemie dosti výrazný. Na závěr lze také uvést vládní program pasivní politiky zaměstnanosti Antivirus, prostřednictvím kterého bylo v první vlně podpořeno na téměř 600 000 zaměstnanců (Gec, 2021). Dalším podpůrným nástrojem pro snížení dopadů v nezaměstnanosti byly různé formy finanční podpory. Úřad práce využíval nástroje pasivní politiky zaměstnanosti, konkrétně podporu v nezaměstnanosti. Průměrná částka této podpory v prosinci roku 2021 dosahovala 9 232 Kč měsíčně a v prosinci roku 2022 dosahovala 9 759 Kč měsíčně (Úřad práce ČR, 2023).

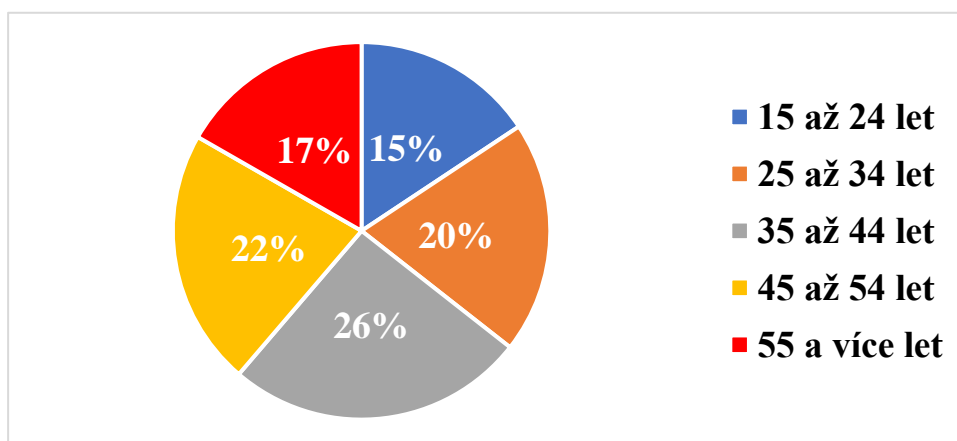
Mírné zlepšení v roce 2022 bylo způsobeno vzpamatováním ekonomiky z covidové krize a také celkovou redukcí covidových restrikcí. Hodnota 2,2 % byla znovu nejvyšší

z celé Evropské unie. V prosinci roku 2022 došlo dle Úřadu práce ČR (2023) k mírnému nárůstu v jednotkách desetin procentních bodů. Tento nárůst souvisí s pravidelným vývojem na trhu práce koncem roku. Mírný nárůst byl způsoben růstem sezonní nezaměstnanosti, kdy určitá odvětví během zimy omezují svoji činnost. Příkladem může být zemědělství či stavebnictví. Největší zájem je o pracovníky s odbornou kvalifikací v technických a dělnických oborech. Situace na trhu práce je závislá na aktuálním stavu epidemických opatření, válečného konfliktu na Ukrajině a energetické krize. Všechny tyto faktory mají výrazné dopady jak na zaměstnance, tak ale i na zaměstnavatele v České republice. Od vypuknutí války na Ukrajině do konce roku 2022 získalo v ČR práci zhruba 173 000 osob ukrajinského původu. Nejčastěji byly zaměstnání ve stavebnictví, dopravě či jako obsluha strojů v různých provozech.

Lehký nárůst nezaměstnanosti v roce 2023 koreloval s poklesem výkonosti české ekonomiky. Hodnoty nezaměstnanosti patřily stále mezi nejnižší v rámci EU.

Pro upřesnění pohledu na stav nezaměstnanosti v České republice je příhodné definovat skupiny obyvatelstva, které jsou nezaměstnaností nejvíce zasaženy. Následující graf 6 zobrazuje procentní podíly jednotlivých věkových skupin definovaných Českým statistickým úřadem na celkovém objemu nezaměstnaných v České republice za rok 2022. Aktuální data za rok 2023 nebyla prozatím zveřejněna.

Graf 6 Nezaměstnanost dle věkové struktury České republiky za rok 2022 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023g)

Nejvíce nezaměstnaných je ve věkové skupině v rozmezí 35 až 44 let a dále ve skupině s rozmezím 45 až 54 let. Tyto dvě skupiny jsou zároveň nejpočetnějšími skupinami

ekonomicky aktivních obyvatel, i celkově populace České republiky dle věkové pyramidy. Zároveň jsou tyto skupiny nejpočetnějšími z hlediska počtu zaměstnaných (ČSÚ, 2023h).

Naopak nejmenší podíl z nezaměstnaných spadá do okrajových skupin šetření. Tedy do skupin 15 až 24 let a 55 a více let. Věková skupina 15 až 24 let je velice důležitá, jelikož v tomto věkovém rozmezí dochází k přechodu mezi vzděláváním a zaměstnáním. Z dat Eurostatu (2023d) vyplývá, že se Česká republika může chlubit poměrně nízkou mírou nezaměstnanosti ve věkové skupině 15 až 24 let (s poměrem ekonomicky aktivních ve věku 15–24 let byla nezaměstnanost za rok 2022 rovna 6,8 %) v kontextu s ostatními státy EU. Jediným státem, který za rok 2022 dosahoval lepších hodnot bylo Německo (6,0 %). Takto nízké hodnoty jsou v ČR důsledkem situace na trhu práce, kdy poptávka již delší dobu převyšuje nabídku. Zaměstnavatelé jsou tedy rádi za mladé a perspektivní pracovníky. Nejhorších hodnot nezaměstnanosti mladých dosahuje dlouhodobě Řecko a Španělsko, které v poměru se skupinou ekonomicky aktivních 15–24 let dosahují hodnot nezaměstnanosti okolo 30 %.

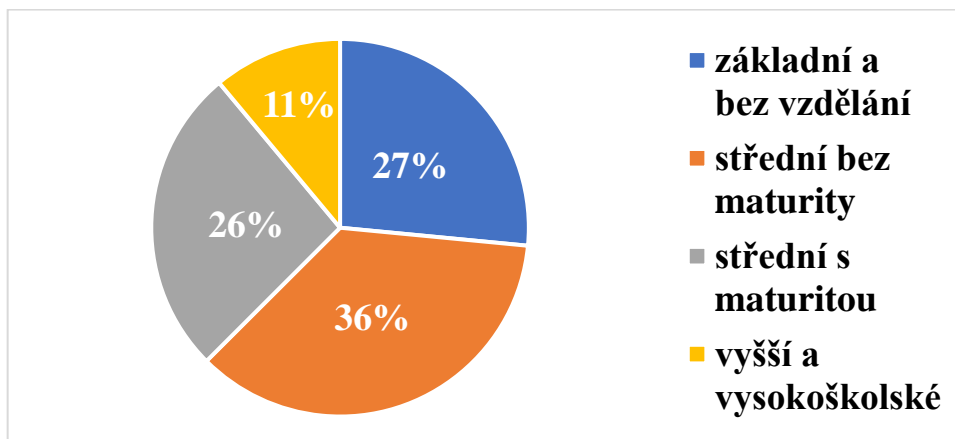
Evropská unie se dlouhodobě snaží podporovat mladé lidi při získávání zaměstnání pomocí různých programů, jako příklad lze uvést iniciativu pomocí balíčků na podporu zaměstnanosti mladých (Evropský parlament, 2021). Hledání zaměstnání se stává složitějším pro věkovou skupinu 55 let a více, především pro osoby na vrchní věkové hranici blízko důchodovému věku, často tedy volí cestu předčasného důchodu, nebo jen částečného úvazku.

Z analýzy ČSÚ (2023f) vyplývá předpoklad, že charakteristickým rysem obyvatelstva České republiky bude pokračující trend stárnutí populace v budoucích letech. Přírůstek obyvatel bude záviset především na zahraniční imigraci. Celkově bude počet obyvatel v příštích letech spíše stagnovat nebo dokonce mírně klesat. Z hlediska situace na trhu práce dojde k výraznému poklesu ekonomicky aktivního obyvatelstva, především v letech, kdy současná nejsilnější generace obyvatel okolo věku 40–50 let dosáhne důchodové hranice. Tímto bude výrazně zatížen sociální systém České republiky a je tedy nutné se na tuto situaci dostatečně připravit. Očekává se výrazný nárůst počtu seniorů v poměru s ekonomicky aktivní složkou obyvatelstva.

Dalším hlediskem analýzy nezaměstnanosti je dle výše dosaženého vzdělání. Následující graf znázorňuje procentní zastoupení nezaměstnaných v České republice

z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání. Hodnoty za rok 2023 se k datu práce nepodařilo získat, jelikož prozatím nebyly k dispozici na stránkách Českého statistického úřadu.

Graf 7 Nezaměstnanost dle nejvyššího dosaženého vzdělání v České republice za rok 2022 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023g)

Z grafu je patrné, že nejčetnější skupinou nezaměstnaných z hlediska dosaženého vzdělání tvoří poměrně přesvědčivě skupina se středním vzděláním bez maturity (36 %), která je následována skupinou tvořenou lidmi se základním vzděláním či bez vzdělání (27 %). Dle Úřadu práce ČR (2023) byly za rok 2022 nejčastějšími uchazeči o práci právě lidi s nízkou kvalifikací, bez maturity, s výučním listem či základním vzděláním. Tyto dvě skupiny tvoří většinu nezaměstnaných především z důvodu složitějšího hledání pracovních pozic. Často jsou jim nabízeny pouze ty nejnižší a nejméně hodnocené pozice dostupné na trhu, což může vést k větší nechuti k práci. Nejvyšší meziroční nárůstu nezaměstnaných byl za rok 2022 zaznamenán u osob se základním vzděláním. Meziroční nárůst činil dle úřadu práce 7 404.

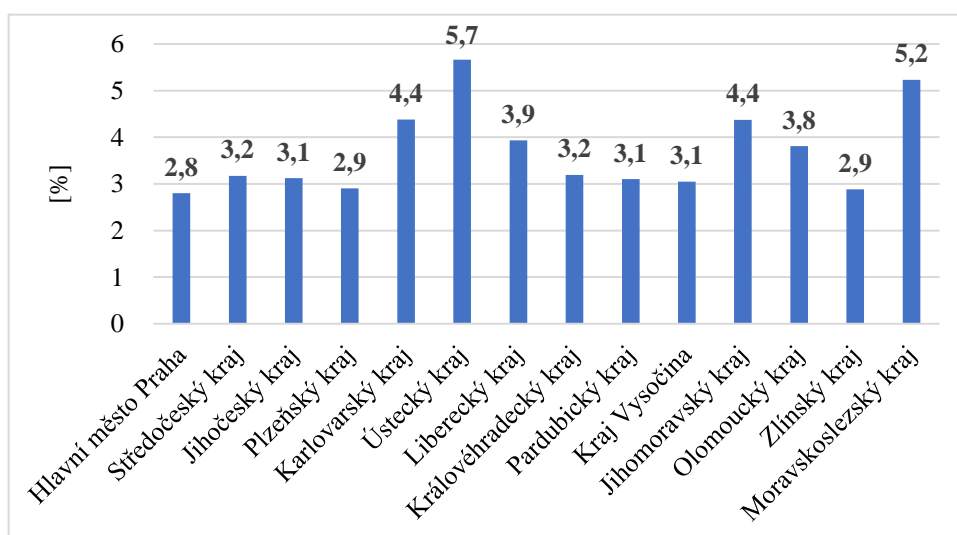
V těsném závěsu za skupinou se základním či bez vzdělání je skupina osob se středním vzděláním s maturitou (26 %). Tato skupina je zároveň nejpočetnější skupinou dle dosaženého vzdělání v rámci českého obyvatelstva. Ze sčítání lidu za rok 2021 (2024b) vyplývá, že zhruba pro 32,5 % osob je maturita nejvyšším dosaženým vzděláním. Z celkové populace České republiky má 50,1 % dokončené maturitní vzdělání.

Nejmenší podíl v rámci nezaměstnanosti dle vzdělání tvoří osoby s vyšším a vysokoškolským vzděláním. V meziročním porovnání ale i u této skupiny došlo k výraznému nárůstu registrovaných zájemců na úřadu práce o téměř 4 000 oproti roku 2021 (Úřad práce ČR, 2023).

Specifikem České republiky je velice nízký počet osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním ve věkové skupině 25–64 let. V kontextu Evropské unie dosahuje v této věkové skupině třetí nejhorší hodnoty. Konkrétní dosažená hodnota je 26,67 %, oproti tomu průměr Evropské unie činí 37,67 %. Jedinými dvěma státy EU s horšími hodnotami jsou Itálie a Rumunsko (České noviny, 2023).

Česká republika je rozdělena celkem do čtrnácti samosprávných krajů. Toto rozdělení bylo ustanoveno v roce 2000 na základě ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady z roku 1997 (PSP ČR, 2024). Pro lepší znázornění nezaměstnanosti v jednotlivých krajích bude použit následující graf za rok 2023.

Graf 8 Nezaměstnanost v jednotlivých krajích České republiky za rok 2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024c)

Mezi kraje s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v České republice patří Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj. V těchto krajích se hodnota nezaměstnanosti pohybuje okolo 5 %. Ústecký a Karlovarský kraj spolu sousedí na severozápadě Čech. Spolu je také pojí podobné problémy v rámci nezaměstnanosti, přičemž tím nejvýznamnějším je úroveň dosaženého vzdělání. Dle ČSÚ (2023d) Nezaměstnanost v Ústeckém kraji meziročně vzrostla u mužů i žen. Nezaměstnanost žen dosahovala vyšších hodnot zhruba o 2 p.b. oproti mužům. Ústecký kraj dosahuje dlouhodobě nejvyšší hodnoty celkové nezaměstnanosti ale i nezaměstnanosti žen v kontextu s ostatními krají. Okresy s nejvyšším nárůstem byly Děčín

a Louny. Největší skupinu uchazečů tvořili lidé ve věku 45 let a více se základním vzdělání či středním s maturitou.

Karlovarský kraj dosahoval v roce 2023 třetí nejvyšší hodnoty podílu nezaměstnaných v kontextu s ostatními kraji České republiky. Karlovarský kraj je třetím nejmenším dle rozlohy a vůbec tím nejmenším z hlediska počtu obyvatel. Nezaměstnanost není však jediným problémem tohoto kraje v posledních letech. Kraj se čím dál tím více potýká s odlivem především mladých lidí, což může vést ke slabší nabídce práce v tomto regionu, a tedy neatraktivitě pro nové firmy. Tento trend byl narušen až v roce 2022, kdy především vlivem migrace ukrajinského obyvatelstva bylo dosaženo po čtrnácti letech kladného přírůstku, který činil celkově 10 385 obyvatel. Nebýt migrace počet obyvatel by se v tomto kraji nadále snižoval (ČSÚ, 2023b). Vůbec nejvyšší míry nezaměstnanosti bylo dosaženo dle ČSÚ (2023b) v okrese Sokolov. Mezi uchazeči o zaměstnání tvořily ženy nadpoloviční většinu zhruba 56 %. Průměrný věk uchazeče o vzdělání byl za rok 2022 42,3 let, což tedy koreluje s celostátními výsledky. Velkým problémem tohoto kraje je vysoký podíl nezaměstnaných s nízkou mírou vzdělání. Téměř polovinu uchazečů tvořili osoby se základním vzděláním nebo dokonce bez vzdělání.

Se stejnými problémy se již delší dobu potýká i druhý kraj s nejvyššími hodnotami nezaměstnanosti a to Moravskoslezský kraj. Moravskoslezský kraj se dle ČSÚ (2023c) především vypořádává s důsledky spojenými s úpadkem těžkého průmyslu, který byl po dlouhá léta téměř nepostradatelným pro tuto oblast. Kladný přírůstek obyvatelstva byl v roce 2022 zapříčiněn vlivem migrace cizinců. K nejvyššímu nárůstu nezaměstnaných došlo v okrese Ostrava–město. Naopak k největšímu poklesu došlo v okrese Karviná. Zároveň okres Karviná zůstává okresem s nejvyšším celkový počtem nezaměstnaných.

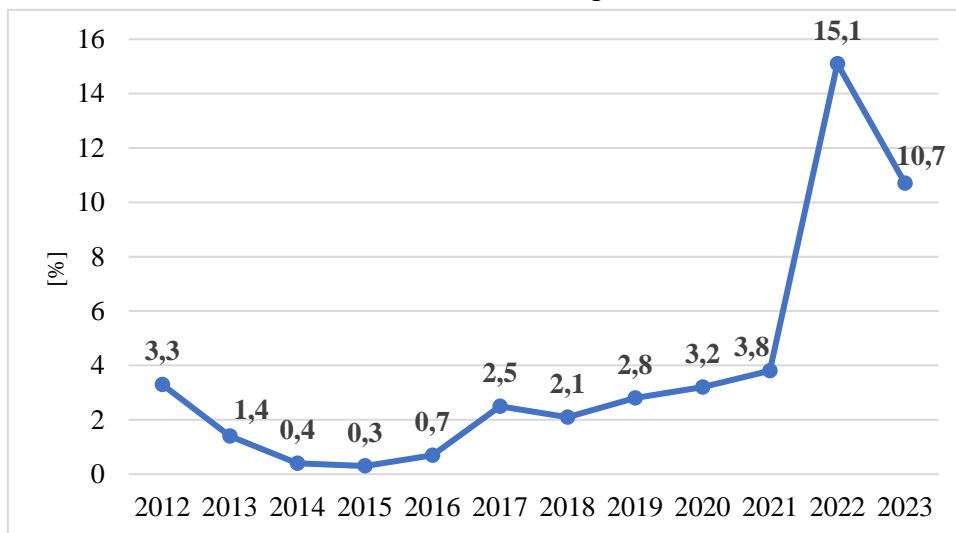
Naopak mezi kraje s nejnižší mírou nezaměstnanosti patří Hlavní město Praha, Plzeňský, Pardubický a Zlínský kraj. Hodnoty u těchto krajů se pohybují okolo 3 %. Pro tyto kraje je charakteristický přebytek pracovních pozic nad počtem uchazečů, což často vede k nutnosti využívání pracovních sil ze zahraničí. Nejpočetnějším krajem z hlediska počtu obyvatel je Středočeský kraj. Tento kraj dosáhl spolu s Prahou nejnižšího nárůstu nezaměstnaných v rámci České republiky (ČSÚ, 2022c).

4.1.2 Inflace v letech 2012–2023

Inflace je důležitým makroekonomickým ukazatelem, který souvisí s nezaměstnaností. Inflace je definována obecně, jako všeobecný růst cenové hladiny.

Následující graf zobrazuje vývoj průměrné roční míry inflace v České republice mezi lety 2012–2023.

Graf 9 Průměrná roční míra inflace v České republice v letech 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024a)

Ve výchozím roce 2012 byla inflace rovna 3,3 %. Mezi lety 2012 až 2015 došlo k celkovému poklesu inflace až na hodnotu 0,3 %. Tato hodnota byla poměrně dost hluboko pod cílem ČNB, který si stanovila na hodnotu 2,0 % (ČNB, 2014). Hodnota průměrné roční inflace v roce 2015 byla nejnižší od roku 2003. Hlavní podíl na snižování inflace v období mezi lety 2012–2015 mělo dle ČSÚ (2016) prohlubování cen potravin a nealkoholických nápojů (snížení o 2,6 %) a v dopravě (o 4,1 %). Tempo snižování cen v odvětví dopravy se v roce 2015 zpomalilo a ceny spíše stagnovaly. Výrazný podíl měl i pokračující trend snižování cen ve zdravotnictví, v důsledku zrušení regulačních poplatků. Naopak nejvyšší podíl na zvyšování cenové hladiny měly alkoholické nápoje, tabákové výrobky a ceny bydlení. V meziročním porovnání došlo v roce 2015 k nárůstu cen u tabákových produktů o 6,7 % a u alkoholu o 1,7 %.

Následně byl pro inflaci od roku 2015 až defacto do roku 2021 charakteristický pozvolný růst. Během těchto let inflace vzrostla z hodnoty 0,3 % až na hodnotu 3,8 %. Tento růst cenové hladiny nejvíce ovlivnil dle ČSÚ (2018a) růst cen potravin, pohonných hmot, nealkoholických nápojů a cen bydlení. Potraviny se zároveň nejvíce podílely na růstu spotřebitelských cen, které v průběhu několika let zaznamenaly poměrně prudký nárůst v cenách. V roce 2017 došlo k prozatím nejvyššímu meziročnímu nárůstu inflace o 1,8 p.b. Nejvyšší podíl na tom měl znovu růst cen potravin a nealkoholických nápojů. Z potravin

zaznamenaly nejvyšší nárůst cen vejce (o 54,3 %) a čerstvé máslo (o 28,7 %). Na snižování cenové hladiny se podílelo odvětví odívání, obuvnictví a také odvětví telekomunikace.

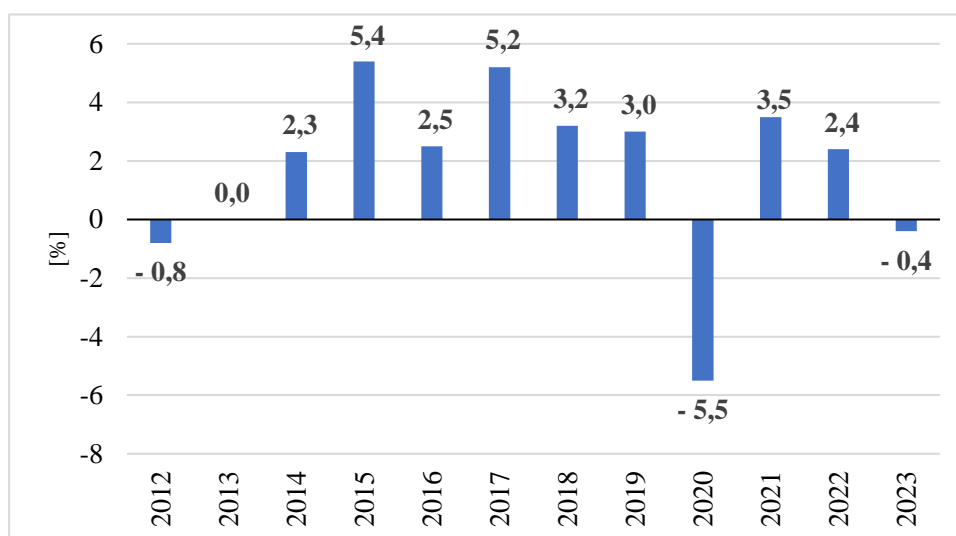
Mezi lety 2021 a 2022 došlo k výraznému nárůstu inflace z 3,8 % na 15,1 %. V roce 2022 dosahovala inflace v České republice hodnot pádivé inflace. Hodnota z roku 2022 je druhou nejvyšší hodnotou od vzniku samostatné České republiky. Hlavním důvodem takto vysoké inflace byl prudký nárůst cen energií a potravin. Energetická krize se v České republice začala projevovat koncem roku 2021 a byla urychlena válečným konfliktem na Ukrajině na jaře roku 2022. Dle ČNB (2023) byl v rámci státní podpory byl zaveden cenový strop pro cenu elektrické energie, který byl ustanoven na hodnotě 6 050 Kč/MWh. Nebýt zastropování ceny elektrické energie by se pohybovaly mnohem výše. Vysoká inflace vytvářela tlak na zvyšování mezd. Tempo růstu mezd bylo pomalejší než tempo inflace. Hodnota nominálních mezd rostla ale v reálném vyjádření došlo k meziročnímu poklesu mezd. Celkově vlivem vysoké inflace klesala kupní síla občanů.

Od roku 2022 se inflaci postupně dařilo pomalu snižovat, ačkoliv v kontextu Evropské unie na tom byla Česká republika nejhůře. Na snižování cenové hladiny se nejvíce podílel propad růstu cen potravin v roce 2023. Naopak ceny bydlení nadále rostly. V současnosti meziroční míra inflace v lednu 2024 činila 2,3 (ČSÚ, 2024a).

4.1.3 Hrubý domácí produkt v letech 2012–2023

Následující graf zobrazuje růst HDP v České republice ve stálých cenách roku 2015 v období mezi lety 2012 a 2023.

Graf 10 Růst HDP (stále ceny roku 2015) v České republice v letech 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024d)

Záporné hodnoty v roce 2012 a v letech předcházejících byly zapříčiněny dopady celosvětové hospodářské krize (Velká recese) na českou ekonomiku. Velká recese měla původ ve Spojených státech amerických a její počátky jsou spojovány s hypoteční krizí na tamním trhu (The World Bank, 2019). Česká republika pocítovala její následky již od roku 2008. V důsledku této krize došlo v roce 2008 k poklesu průmyslové produkce o 14,6 % a snížení hodnoty nových zakázek o 24,8 % oproti roku 2007 (ČSÚ, 2009). S propadem ekonomiky je také spojen nárůst nezaměstnaných. Mezi lety 2008 a 2009 došlo k meziročnímu nárůstu nově nezaměstnaných osob o 120 000. Situace se na českém trhu pomalu začala zlepšovat po roce 2012 (ČSÚ, 2010).

Od roku 2013 se situace překlápí a dochází ke kladnému růstu HDP. Česká ekonomika se tedy postupně dostává z recese. Na kladném vývoji české ekonomiky se dle ČSÚ (2015) především podílel zpracovatelský průmysl orientovaný na zahraniční poptávku, stavebnictví a služby. Lehký význam mělo i odvětví zemědělství a lesnictví. Tyto odvětví měly zároveň nejvyšší podíl na tvorbě HPH. Konkrétně ve stavebnictví došlo ke kladnému růstu poprvé od roku 2007. Deficit státního rozpočtu dosahoval nejlepších hodnot od roku 2008, stejně tak bylo i rekordní saldo zahraničního obchodu. S růstem HDP od roku 2013 je také spojen pokles míry nezaměstnanosti.

Nejvyššího růstu HDP dosahovala Česká republika v letech 2015 a 2017, kdy se hodnota pohybovala přes 5 procentních bodů. Největší podíl na růstu HDP v roce 2015 měla rostoucí spotřeba domácností a vyšší míra investic. Z hlediska jednotlivých odvětví se na tom podílel hlavně zpracovatelský průmysl v čele s automobilovým průmyslem a terciérní sektor služeb. Nárůst ekonomiky v roce 2017 byl dle ČSÚ (2018) způsoben vlivem růstu domácí a zahraniční poptávky. S růstem HDP rostla i HPH, která meziročně vzrostla o 5,4 %. Na růstu HPH se nejvíce podílel zpracovatelský a chemický průmysl. Meziročně zpracovatelský průmysl zaznamenal nárůst výkonosti o 7,4 %.

Trend kladných hodnot růstu trval až do roku 2020, kdy vlivem pandemie viru covid-19 dochází k výraznému útlumu české ekonomiky. V roce 2020 se česká ekonomika propadla z 3 % roku 2019 na -5,5 %. Tento propad byl největším v historii samostatnosti České republiky. Propad HDP byl dle ČSÚ (2021) následován propadem HPH. Odvětví, která během pandemie nezaznamenala výrazný útlum byly zemědělství a informační a komunikační činnosti. Jedním z hlavních důvodů propadu ekonomiky bylo snížení spotřebních výdajů domácností o 8,3 % a také snížení výdajů na investice o 3,4 %. Oproti tomu zahraniční poptávka zaznamenala nárůst o 3,4 %. Celkový propad ekonomiky měl vliv

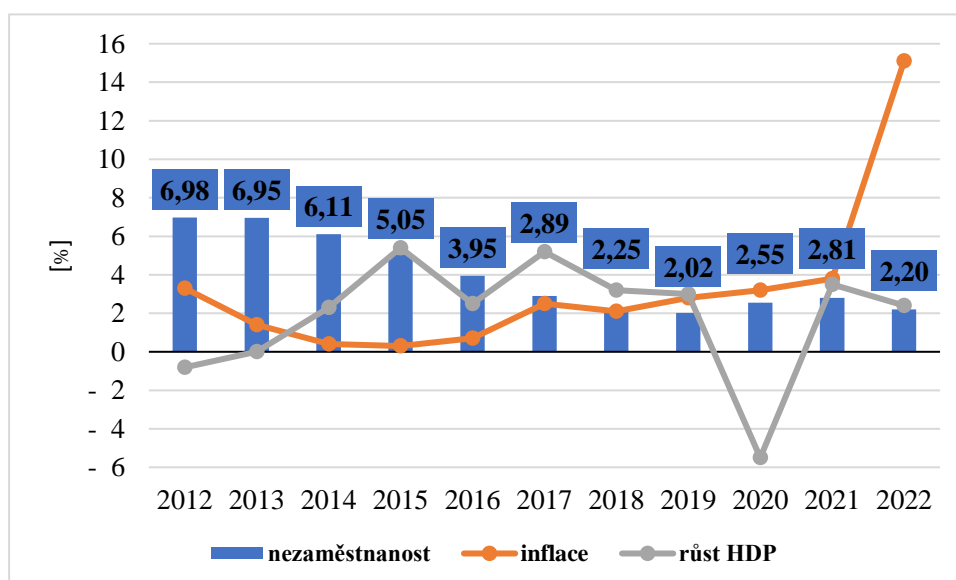
i na zaměstnanost a nezaměstnanost. Došlo k poměrně výraznému poklesu zaměstnanosti o 1,5 p.b. Nezaměstnanost naopak vzrostla oproti předchozímu roku o zhruba 0,5 p.b. V tomto roce hospodařil stát s rekordně vysokým deficitem 367,4 mld. Kč, který v následujících letech ještě narostl (ČSÚ, 2020).

K opětovnému oživení ekonomiky dochází hned v následujícím roce 2021, vlivem rozvolňování covidových restrikcí, především těch, které měly nemalé dopady na českou ekonomiku. Následný pokles růstu v roce 2022 byl způsoben vlivem energetické krize, kvůli které musela určitá odvětví průmyslu na určitou dobu výrazně omezit svoji činnost. Problémem byla otázka vysokých cen energií a také rapidního růstu cen pohonných hmot. Přetrvávající problémy způsobily negativní propad růstu HDP v roce 2023. V následujících letech se předpokládá oživení ekonomiky spojené s ustálením míry inflace okolo cílové hodnoty 2 % a růstem spotřeby domácností (ČNB, 2023).

4.1.4 Nezaměstnanost, inflace a HDP

Následující graf zobrazuje jednotlivé hlavní zkoumané makroekonomické ukazatele v České republice. Znárodnuje korelaci mezi nezaměstnaností, inflací a růstem HDP v letech 2012–2022, jelikož data nezaměstnanosti nebyla za rok 2023 prozatím v plné míře zveřejněna na stránkách ČSÚ.

Graf 11 Vývoj nezaměstnanosti, inflace a HDP v ČR mezi lety 2012–2022 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

S růstem HDP koreluje ve velké míře pokles nezaměstnanosti. Vzájemný vztah mezi nezaměstnaností a růstem HDP je popsán na základě Okunova zákona. K tomuto jevu

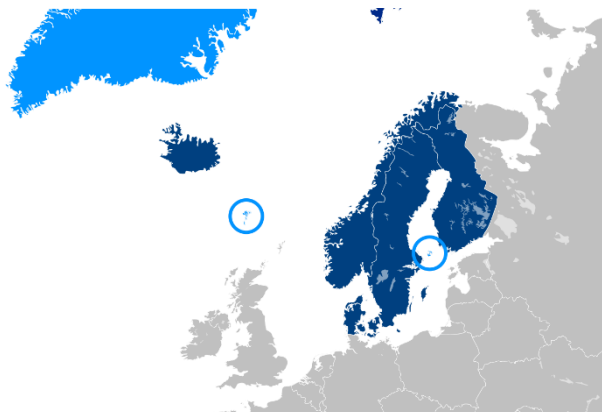
docházelo v České republice defacto od roku 2012 do roku 2020. S růstem ekonomiky je spojován nárůst pracovních pozic a obecně dochází k menší míře propuštění než v případě recese. Z grafu je patrné, že mezi lety 2012–2020 došlo k propadu nezaměstnanosti o téměř 5 procentních bodů. Zároveň v těchto letech vykazovala česká ekonomika jedny z nejlepších hodnot v rámci samostatné historie, přičemž nejvyšší hodnoty růstu HDP bylo dosaženo v roce 2015. Výrazný propad ekonomiky v roce 2020 byl způsoben vlivem pandemie viru covid-19. Tento propad se ovšem poměrně překvapivě z celá nepropsal v nárůstu nezaměstnanosti. K mírnému nárůstu sice došlo, ale vlivem situace na trhu práce z před covidových let se nejednalo o nijak razantní skok. Trh práce byl poměrně dlouho v České republice přesycen, poptávka po práci převyšovala nabídku. Dalším důvodem může být fakt, že pokles v zaměstnanosti se z celá nepropsal do nezaměstnanosti. Jednoduše mnoho z lidí odešlo krátkodobě či dlouhodobě mimo pracovní sílu (Gec, 2021).

Inflaci se poměrně dlouho dařilo držet okolo cílové hodnoty 2 %. To se ale změnilo po roce 2021. Hodnota inflace za rok 2022 dosáhla doposud rekordní cifry 15,1 %. Takto vysoká inflace byla spojována s rapidním růstem cen energií, potravin a pohonných hmot. Rekordně vysoká míra inflace tvořila určité bariéry ekonomice k tomu, aby se vrátila na hodnoty před covidové. Vysoká Inflace byla jedním z hlavních důvodů stagnace ekonomiky v posledních letech. Inflace nijak výrazně neovlivňovala nezaměstnanost, jelikož byl její vývoj poměrně stabilní až do roku 2021. Po roce 2021 došlo vlivem vysoké inflace k mírnému poklesu nezaměstnanosti v roce 2022.

4.2 Švédské království

Švédské království je konstituční monarchie, nacházející se na severu Evropy v regionu severských států. Hlavním městem je zároveň i největší město Švédska Stockholm. Do severských států se dále řadí kromě Švédska i Finsko, Norsko, Dánsko, Island a také Alandy, Faerské ostrovy a Grónsko.

Obrázek 2 Mapa severských států



Zdroj: Ssolbergj (2008)

Od roku 1973 je Karel XVI. Gustav švédským králem. Funkce panovníka je ve švédsku jako i v ostatních vyspělých demokraciích spíše reprezentativní, rozhodující funkci plní vláda/parlament (Riksdag) v čele s premiérem. Jedná se tedy o parlamentní demokracii. Švédský parlament je jednokomorový a celkem čítá 349 křesel. Poslanci jsou voleni na čtyři roky, přičemž příští volby do poslanecké sněmovny se budou konat v roce 2026. Švédsko je od roku 1995 součástí Evropské unie, kdy se připojilo ke stávajícím státům společenství zároveň s Rakouskem a Finskem. Jelikož Švédsko není součástí Eurozóny měnou zůstává švédská koruna. Dále je od roku 1946 členem OSN a dne 7. 3. 2024 se stalo prozatím nejnovějším členem NATO (Evropská unie, 2024).

Švédsko má rozlohu 449 964 km², což z něj činí největší stát severského regionu, vyjma Grónska. Ze světa je Švédsku rozlohou nejpodobnější Uzbekistán (447 400 km²) a z Evropy Španělsko (504 782 km²). Z evropského pohledu patří Švédsko k vůbec největším státům, protipólem je však velice nízká hustota zalidnění, která patří k nejnižším (CIA, 2024). Švédsko sousedí s celkem třemi státy, a to na západě s Norskem, na severovýchodě s Finskem a na jihu s Dánskem. Spojení mezi Švédskem a Dánskem je dle Øresundsbron (2024) od roku 2000 zprostředkováno díky stavbě Øresundského mostu, který je druhým nejdelším pevným mostem světa. Díky tomuto spojení je dojezd z dánské

metropole Kodaň do švédského města Malmö cca 40 minut. Tento most je tedy významnou spojnici mezi severskými státy a kontinentální Evropou.

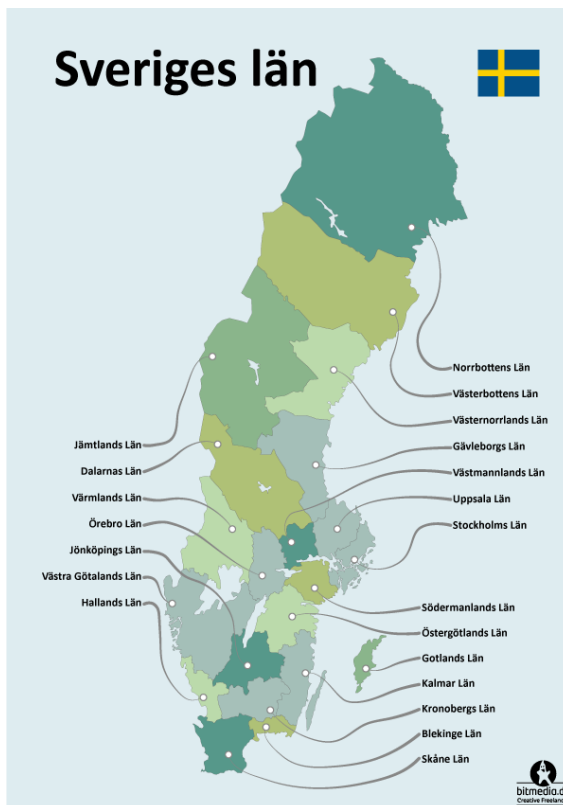
Ve Švédsku panují nejprůhodnější přírodní podmínky ze severských států, především na jihu země. Těmto podmínkám vděčí díky vlivu Golfského proudu. Směrem na sever se ale ovšem podmínky dost zhoršují, což také vede k výsledné nízké míře osídlení. Na jihu země panují přívětivější podmínky a rozkládají se zde vodní plochy společně s nížinami, díky kterým je zde možné provádět zemědělskou činnost. Celková výměra zemědělské půdy vůči celkové ploše činí zhruba 7 %. Zalesnění dosahuje hodnoty 63 %, přičemž směrem od jihu na sever podíl roste. Nejvyšším bodem je hora Kebnekaise (2 096 m n. m.) ve Skandinávském pohoří, které je největším pohořím ve Skandinávii. Největší vodní plochou je jezero Vänern (5 650 km²), svojí rozlohou je největším jezerem Evropské unie a celkově třetím největším jezerem Evropy (Nordic Co-operation, 2024).

Celkový počet obyvatel Švédska se pohybuje kolem 10,5 miliónu obyvatel, což z něj činí největší stát z hlediska počtu obyvatel ze severských států. Přirozený přírůstek se pohybuje lehce v kladných hodnotách. Úředním jazykem je švédština. Historicky Švédsko bývalo jednou z nejméně kulturně rozmanitých zemí to se však změnilo díky vysoké míře migrace v posledních desítkách let. Největší národnostní menšinu tvoří Finové společně s migranty ze států blízkého východu (Sírie, Irák, Irán, Turecko) a jihu Evropy. Ze států Evropské unie tvoří početné menšiny migranti z Polska, Dánska a Německa. Švédsko oficiálně uznává pouze pět národnostních menšin, které mají od státu určité garance zachování jejich kultury. Těmito menšinami jsou Švédští Finové, Židé, Romové, Sámové a menšina zvaná Tornedalers (Sweden, 2024c). Přestože se zhruba 60 % obyvatel Švédska formálně hlásí k švédské luterské církvi, která je největší církví ve Švédsku, dalších 6 % k ostatním křesťanským církvím a také 3 % k islámské víře, většina Švédů se považuje za ateisty (Sweden, 2024a). Z tohoto důvodu patří Švédsko mezi jednu z nejméně věřících zemí Evropy.

Většina Švédské populace je lokalizována v jižní části státu v okolí hlavního města Stockholm a ostatních velkých měst na jihu. Švédsko je z hlediska administrativního dělení rozděleno celkem do 21 regionů (län). Regiony ve Švédsku mají podobnou funkci jako kraje v České republice. Regiony Stockholm, Västra Götaland a Skåne jsou největšími regiony z hlediska počtu obyvatel. Největšími městy Švédska jsou města těchto tří největších regionů, jimiž jsou hlavním město Stockholm (989 612 obyvatel), dále Göteborg (604 024 obyvatel) a Malmö (361 552 obyvatel). Toto rozmístění obyvatel odpovídá především

přívětivějším přírodním podmínkám na jihu země. Následující obrázek zobrazuje mapu Švédska, dle již zmiňovaného administrativního dělení (Evropská unie, 2024).

Obrázek 3 Mapa administrativního dělení Švédska



Zdroj: Bitmedia (2024)

Švédsko ve výrobě elektrické energie spoléhá především na jaderné elektrárny a vodní elektrárny. V současné době má Švédsko celkem tři jaderné elektrárny s šesti reaktory, které produkují zhruba třetinu národní spotřeby (Uniper, 2024). Švédsko je vyspělou ekonomikou orientovanou na export zboží a služeb. Mezi nejvýznamnější odvětví ekonomiky patří dle Sweden (2024b) strojírenství, automobilový průmysl, chemický průmysl, elektronika a těžký průmysl. Z hlediska surovin je Švédsko významným vývozcem železné rudy, oceli, dřeva a výrobků z něj. Ve Švédsku se nachází nejbohatší ložiska železné rudy v rámci Evropy. Největším a nejvýznamnějším je důl Kiruna. Švédsko je největším exportérem železné rudy v rámci EU, významné postavení si drží i v celosvětovém měřítku.

4.2.1 Nezaměstnanost v letech 2012–2023

Ještě před analýzou samostatné nezaměstnanosti bude provedena charakteristika širšího pohledu na pracovní sílu ve Švédsku. Následující tabulka zobrazuje základní

ekonomickou charakteristiku obyvatelstva Švédska z hlediska ekonomické aktivity. Díky této tabulce je možné porovnat změny v těchto skupinách, které se udály za posledních deset let.

Tabulka 2 Základní charakteristika ekonomického postavení obyvatelstva ve Švédsku za roky 2023 a 2012 (v tisících obyvatelích)

hodnoty v tis. obyvatel		celkem ve věku 15 – 74 let	ekonomicky aktivní	ekonomicky neaktivní
celkem	2023	7 588,60	5 709,70	1 879,00
muži		3 860,50	2 997,00	863,40
ženy		3 728,10	2 712,50	1 015,60
celkem	2012	7 089,20	5 032,20	2 057,00
muži		3 583,40	2 645,50	937,80
ženy		3 505,80	2 386,70	1 119,10

Zdroj: vlastní zpracování, SCB (2024c)

Počet obyvatel ve Švédském království za rok 2023 činil 10 551 700. V porovnání s předešlým rokem došlo k meziročnímu nárůstu populace o 30 200 obyvatel. V kontextu předešlých let je dle SCB (2024d) tato hodnota nejnižším přírůstkem od roku 2001. Za tímto poklesem stojí snížení porodnosti, imigrace a zároveň také nárůst emigrace do okolních zemí. Hodnota nově narozených byla dokonce za rok 2023 nejnižší od roku 2003. Dá se tedy předpokládat, že pokud nedojde k neočekávaným změnám ve společnosti, v budoucích letech budeme svědky záporných hodnot přírůstku obyvatelstva. Budoucí možné kladné hodnoty přírůstku obyvatel jsou závislé jako i u mnoha dalších zemí Evropy na imigraci.

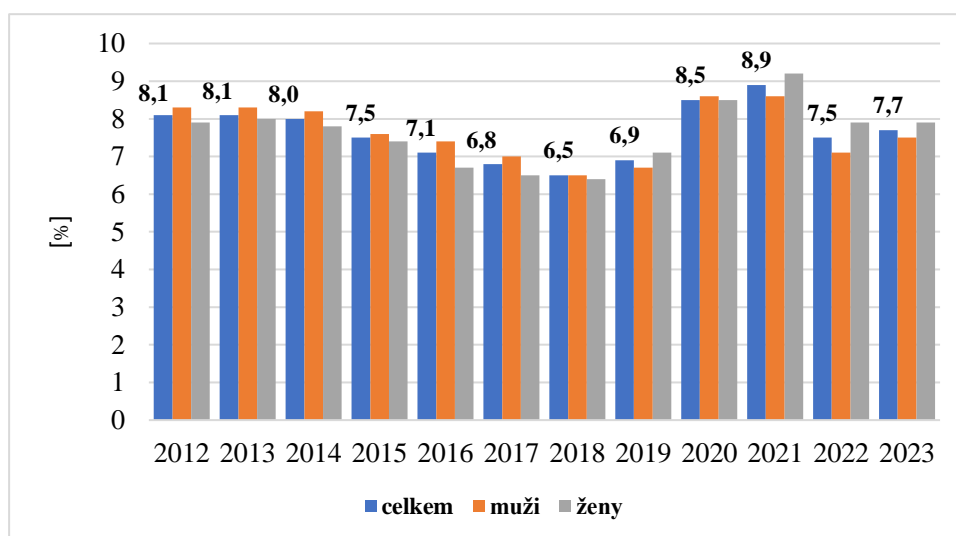
V populaci v produktivním věku převažují lehce muži nad ženami a stejně tomu je i v kategorii ekonomicky aktivních či neaktivních. V průběhu posledních deseti let došlo k poměrně výraznému nárůstu ekonomicky aktivních, který byl spojen především s růstem populace. Naopak skupina ekonomicky neaktivních zaznamenala mírný pokles, který souvisel s pozitivním vývojem ekonomické situace. V rámci ekonomicky aktivních došlo v roce 2023 v meziročním porovnání k nárůstu o zhruba 130 000, z nichž většinu tvořily ženy.

Celková míra zaměstnanosti za rok 2023 dosáhla dle SCB (2023d) hodnoty 69,2 %, u žen byla hodnota rovna 65,9 % a u mužů 72,3 %. Trendem posledních let je pozitivní vývoj míry zaměstnanosti jak u mužů, tak i u žen. Zajímavým faktem vyplývajícím z předcházející tabulky jsou poměrně nízké rozdíly z hlediska pohlaví, které se podepisují i v rámci nezaměstnanosti. Takto nízké rozdíly z hlediska pohlaví nejsou z zcela typickým rysem

v rámci Evropské unie. Nízké rozdíly mezi pohlavími jen potvrzují fakt, proč je Švédsko jednou ze zemí s nejvyšší genderovou rovností na světě.

Samotná míra nezaměstnanosti za zkoumané období je znázorněna v následujícím grafu, který zobrazuje vývoj obecné míry nezaměstnanosti ve Švédsku mezi lety 2012–2022. Data jsou v grafu definována jak z hlediska celkového pohledu, tak ale i z pohledu jednotlivých pohlaví.

Graf 12 Obecná míra nezaměstnanosti ve Švédsku v letech 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, SCB (2024c)

Rysem švédské nezaměstnanosti byla po dlouhá léta převyšující míra nezaměstnanosti u mužů oproti ženám. Tento rys byl zapříčiněn především díky tomu, že Švédsko patří mezi státy s nejvyšší mírou genderové rovnosti na světě. Tento fakt se dále propisuje i do situace na trhu práce, kde mají ženy rovné postavení s muži, což dokládá i předešlý graf, z kterého jsou patrné jen minimální rozdíly v nezaměstnanosti jednotlivých pohlaví. Situace se na trhu práce ale vlivem covidových let mírně změnila a od roku 2021 převyšuje ve Švédsku nezaměstnanost žen nad muži. Hlavním důvodem nárůstu nezaměstnanosti žen bylo to, že největší dopady covidových restrikcí pocítila ta odvětví, která zaměstnávala v průměru více žen než mužů. Nejvíce zasaženými odvětvími, které musely výrazně omezit svoji činnost byly zdravotnictví, sociální služby a cestovní ruch (The World Bank, 2020).

V průběhu posledních deseti let nedošlo ve Švédsku k příliš výrazným změnám v nezaměstnanosti. Data oscilovala v rozmezí dvou procentních bodů. Od výchozího roku

zkoumání 2012 až do roku 2019 byla tendence mírného poklesu míry nezaměstnanosti. Po roce 2012 došlo k postupnému vzpamatování švédské ekonomiky z dopadů celosvětové hospodářské a finanční krize, které na ekonomiku působily od roku 2008. Mírný pokles nezaměstnanosti koreloval s růstem HDP, přičemž nejvyššího růstu bylo dosaženo v roce 2015. V tomto roce došlo také k nejvýraznějšímu meziročnímu poklesu nezaměstnanosti o 0,4 p.b. Dalším důvodem poklesu nezaměstnanosti byla dle European Parliament (2017) vysoká nabídka pracovních pozic, která taktéž korelovala s růstem ekonomiky. Sektory, které v tomto období zaznamenaly nejvyšší nárůst zaměstnanců byly terciérní sektor služeb a veřejný sektor. Propad naopak zaznamenal energetický průmysl a zpracovatelský průmysl. Největší procento nezaměstnaných tvořili mladí lidé, což je problém, který Švédsko trápí poměrně dlouhodobě. Švédsko patří mezi státy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti mladých v rámci EU.

Následný nárůst od roku 2019 byl dle Government Offices of Sweden (2021) zapříčiněn důsledky celosvětové krize způsobené pandemií viru covid-19. Do roku 2021 došlo k nárůstu o téměř 2 p.b. Konkrétní dosažená hodnota 8,9 % za rok 2021 byla nejvyšší hodnotou od roku 2009. Covidová krize zapříčinila propad ekonomiky, který se pak podepsal na nezaměstnanosti. Na trhu práce došlo ke zhoršení situace především v sektoru služeb, se zaměstnanci na krátkodobé a flexibilní smlouvy. Švédsko se během první vlny snažilo vypomáhat zaměstnancům a zaměstnavatelům ohrožených sektorů pomocí takzvaných krizových balíčků. Prvním zasaženým sektorem byl dopravní průmysl v čele s leteckou dopravou, dále následoval sektor ubytování a pohostinství, kultura a sport. Vláda se také snažila bojovat s nezaměstnaností u ohrožených skupin, kterými jsou především migranti a mladí lidé. Na pomoc mladým například vláda dle Eliasona (2021) rozdělovala dotace jednotlivým obcím na vznik nových pozic pro letní brigády. Pro lepší integraci migrantů do švédské společnosti byl zaveden program „Iniciativa zelených pracovních míst,“ jejímž cílem bylo rozvíjet dovednosti a pracovní návyky.

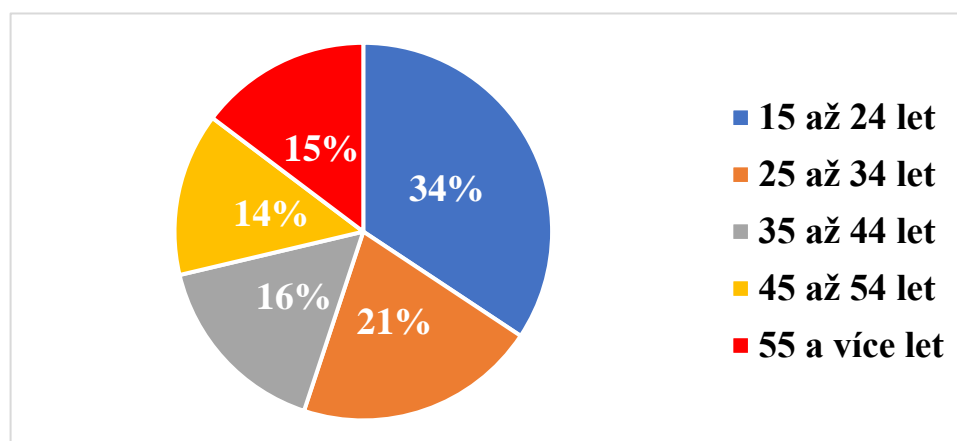
Dopady covidových restrikcí nebyly dle Eliasona (2021) ve Švédsku takového rázu jako v ostatních členských státech, jelikož švédská vláda razila politiku minimálních restrikcí. Trh práce tedy nebyl ovlivněn v takové míře, což vedlo k tomu, že nezaměstnanost příliš nevzrostla oproti rokům před pandemií. Největší problém měli noví uchazeči o zaměstnání. Ti, co zaměstnání byli, tak si ho ve velké míře dokázali udržet i během covidové krize.

V roce 2022 došlo k oživení na trhu práce a hodnoty nezaměstnanosti se začaly blížit těm před pandemií. Pokles nezaměstnanosti byl v tomto roce způsoben dle SCB (2023c) růstem ekonomiky a také rozvolňováním covidových restrikcí. Oproti předcházejícímu roku došlo k propadu o 1,4 p.b, což byl nejvýznamnější pokles v rámci zkoumaného období. Celkově došlo k poklesu o zhruba 69 000 nezaměstnaných, z nichž většinu tvořili muži. Nezaměstnanost klesala napříč všemi věkovými skupinami, a i u osob s původem v cizině. Zvedla se i míra zaměstnanosti, a naopak poklesl počet osob mimo pracovní sílu.

V roce 2023 došlo vlivem poklesu výkonnosti ekonomiky k mírnému nárůstu nezaměstnanosti. Předpokládá se, že se ekonomická situace zlepší v roce 2025, s růstem ekonomiky bude spojen i pokles nezaměstnanosti a inflace. (European Commission, 2024).

Následující výšečový graf znázorňuje podíl jednotlivých věkových skupin na celkové množině nezaměstnaných ve Švédsku za rok 2023.

Graf 13 Nezaměstnanost dle věkové struktury ve Švédsku za rok 2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, SCB (2024c)

Z grafu je patrné že nejpočetnější skupinu tvoří skupina obyvatel ve věkovém rozmezí 15 až 24 let (dále jen mladiství). Švédsko dle statistik dostupných na Eurostatu (2023d) patří mezi státy Evropské unie s nejvyšší mírou nezaměstnanosti u mladistvých, ačkoliv nedosahuje tak kriticky vysokých hodnot jako například Řecko a Španělsko (30 %), i tak se jedná o velice vysoké hodnoty. Nezaměstnanost mladistvých v rámci aktivní populace Švédska ve věkové skupině 15–24 let dosahovala za rok 2022 hodnoty 21,7 %, což je pátá nejhorší hodnota v rámci EU. Problematika vysoké míry nezaměstnanosti mladistvých se ve Švédsku řeší dlouhodobě. Historického maxima hodnot nezaměstnanosti mladistvých bylo dosaženo v roce 2021, kdy hodnoty atakovaly hranici 25 %. Švédsko se

dlouhodobě snaží pomáhat mladým se zaměstnáním pomocí různých státních a evropských podpůrných programů, z dat ale vyplývá že se jim to moc nedaří.

Vysoký podíl nezaměstnaných v této věkové skupině tvoří dle SCB (2023a) osoby s nízkou mírou vzdělání, dále osoby bez potřebné kvalifikace a také nelze opomenout mladistvé, kteří migrovali do Švédska v rámci migračních vln v posledním desetiletí z blízkého východu. U migrantů často kromě vzdělání bývá i problém s jazykovou bariérou. Nedostatečná znalost jazyků byla za rok 2022 pro zhruba 15 % žen a 11 % mužů hlavní překážkou pro získání zaměstnání, což jsou zhruba dvojnásobné hodnoty v kontextu s evropským průměrem.

Dalším důvodem vysoké nezaměstnanosti mladistvých mohou být také dle Eurofondu (2009) vysoké startovní platy spojené s přísnou pracovní legislativou, které vedou k tomu že, zaměstnavatelé často raději volí osvědčené pracovníky se zkušenostmi před nevyzkoušenými mladými pracovníky, kteří pro ně představují určité riziko, že se jim jejich investice nemusí vrátit. Jednoduchým odůvodněním může být také fakt, že určitá odvětví jsou již poměrně dosti přesycená a nejsou schopna přijmout nově vystudované potencionální pracovníky (SCB, 2017). Vyšší podíl má i následující skupina 25 až 34 let, kterou tíží podobné problémy jako skupinu mladistvých.

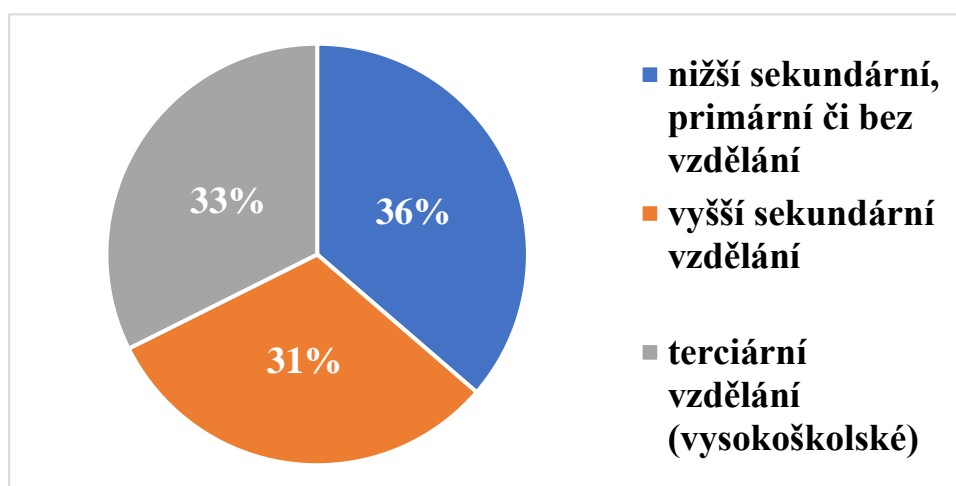
K dalšímu nárůstu nezaměstnanosti mladistvých došlo v posledních letech v důsledku dopadů pandemie covidu-19. Švédsko sice patřilo mezi státy, které se snažily zavádět jen minimum opatření, i tak se tyto restriktce podepsaly na ekonomice a nezaměstnanosti. Propouštění se ve velké míře dotknulo právě mladých lidí, kteří do té doby pracovali na dočasný kontrakt či byly ve zkušebním období (Reuters, 2020).

Naopak nejmenší podíl tvoří věkové skupiny 35 až 44, 45 až 54 a 55 let a více. Každá z těchto skupin dosahuje zhruba 15 % podílu na celkovém objemu nezaměstnaných. Tyto skupiny dosahují dle SCB (2024c) zároveň nejvyšších hodnot míry zaměstnanosti, které se za rok 2022 pohybovaly okolo hranice 85 %. Pracovníci z těchto věkových skupin jsou ve Švédsku vysoce ceněni z důvodu získaných zkušeností, pracovní praxe a také odborné kvalifikace.

Tyto údaje umožňují dohromady vytvoření určitého pohledu na stav trhu práce ve Švédsku. Je tedy zřejmé, že zaměstnavatelé jsou zde velice konzervativní a své pracovníky si snaží držet co možná nejdéle, naopak nedávají dostatečný prostor nastupujícím mladým generacím.

Dalším hlediskem analyzování nezaměstnanosti je dle dosaženého vzdělání. Následný graf znázorňuje nezaměstnanost ve Švédsku dle nejvyššího dosaženého vzdělání za rok 2023 v procentuálním vyjádření dle klasifikace ISCED.

Graf 14 Nezaměstnanost dle nejvyššího dosaženého vzdělání ve Švédsku za rok 2023 dle klasifikace ISCED (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, SCB (2024e)

Nejpočetnější skupinu nezaměstnaných tvoří skupina s nejnižším dosaženým vzděláním. Míra nezaměstnanosti této skupiny byla za rok 2023 rovna 27,1 %. Suverénně nejvyšší z těchto tří skupin. Míra nezaměstnanosti u obyvatel s vyšším sekundárním vzděláním činila 6,8 % a u osob s terciárním vzděláním pouhých 4,6 %.

Vysoký rozdíl ve skupině s nejnižším vzděláním je dle SCB (2023a) mezi rodilými Švédy a těmi, kteří mají migrantskou historii. Zaměstnanost u rodilých Švédů dosahovala za rok 2022 téměř 68 % zatímco u osob narozených v cizině dosahovala hodnota pouhých 49 %. Tento poměrně výrazný rozdíl je tvořen především z důvodu neznalosti jazyků ze strany cizinců, která je doprovázena nízkým vzděláním. Rozdíl mezi cizinci a rodilými Švédy se zvyšující úrovní dosaženého vzdělání snižuje a obě skupiny dosahují poměrně podobných hodnot zaměstnanosti.

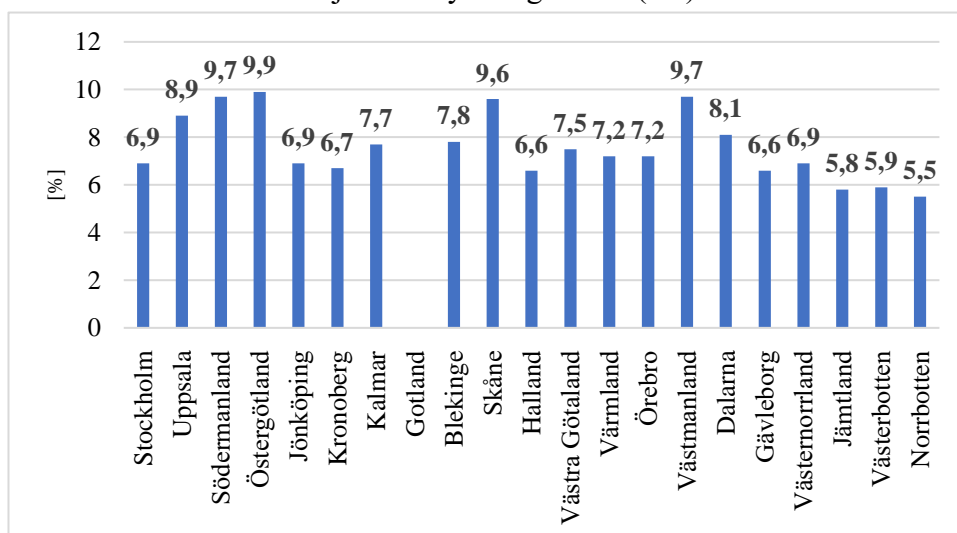
Vyšší podíl skupiny nezaměstnaných s terciárním vzděláním je způsoben vysokou mírou osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním. Vysoký podíl v této skupině tvoří mladí lidé, kteří mají problém s uplatněním na trhu práce (OECD, 2023). Švédsko patří dle Sweden (2023) mezi světové lídry z hlediska vysokoškolského vzdělávání. Ve Švédsku je možné studovat téměř na 50 univerzitách, z nichž mnohé jsou uznávány s vysokým kreditem v zahraničí. Základní myšlenkou švédského vysokoškolského vzdělávání je rovnost (původ,

pohlaví, věk...), svoboda a dále se klade vysoký důraz na využívání kritického myšlení a získávání odpovědnosti.

Dle OECD (2023) ve věkové skupině 25–34 let dosahuje podíl lidí s dokončeným vysokoškolským vzděláním 52,3 %, což řadí Švédsko na celkově páté místo v rámci EU. Stejně jako v ostatních zemích Evropy dosahují vyšších hodnot ženy než muži. Zcela nejvyšších hodnot dosahuje z Evropské unie Irsko a Lucembursko.

Švédsko je dle administrativního dělení rozděleno do 21 regionu/krajů (län). V následném grafu je zobrazena nezaměstnanost v jednotlivých regionech Švédska za rok 2023. Pro region Gotland se nepodařilo za vybrané období získat věrohodná data.

Graf 15 Nezaměstnanost v jednotlivých regionech (län) Švédska za rok 2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, SCB (2024b)

Z celkových 21 regionů dosahují celkově čtyři regiony vysoce nadprůměrných hodnot míry nezaměstnanosti, které se blíží 10 procentním bodům. Zmiňovanými regiony jsou Södermanland (9,7 %), Östergötland (9,9 %), Skåne (9,6 %) a Västmanland (9,7 %). Všechny tyto regiony se nacházejí spíše v jižní části Švédska, tedy v té části s přívětivějšími přírodními podmínkami a vyšší mírou osídlení.

Södermanland je region, který dle EURES (2023) za poslední rok zaznamenal pouze mírný přírůstek obyvatel pod průměrem celostátních výsledků. Stejně jako u ostatních regionů zde v meziročním porovnání došlo k mírnému poklesu nezaměstnanosti. Nejsilnějšími sektory z hlediska počtu zaměstnanců jsou sektory zdravotních a sociálních služeb a zpracovatelský průmysl.

Region Östergötland je dle EURES (2023) regionem s nejvyšší mírou nezaměstnanosti z celého Švédska, i když jen o pár desetinných bodů. Zhruba 67 % obyvatel z tohoto regionu zde zároveň i pracuje, což je mírný podprůměr z hlediska celostátního průměru. Nejvíce lidí je zaměstnáno stejně jako v regionu Södermanland v sektoru zdravotních a sociálních služeb. Dalšími významnými sektory jsou zpracovatelský, těžební průmysl a sektor vzdělávání.

Region Skåne je dle EURES (2023) nejjižnějším regionem Švédska a zároveň třetím největším z hlediska počtu obyvatel. Nejvíce lidí pracuje v tomto regionu v sektoru zdravotních a sociálních služeb. V sektoru zdravotních a sociálních služeb pracuje zhruba šestina pracovní síly tohoto regionu. Dalšími významnými sektory jsou obchodnictví a podnikání.

Västmanland sousedí s již zmiňovaným regionem Södermanland nedaleko hlavního města Stockholm na jihovýchodě země. Zhruba 39 % obyvatel dosahuje dle EURES (2023) postsekundárního vzdělání, což je pod státní průměrem 45,1 %. Problémem tohoto kraje může být větší počet lidí, kteří dojíždí za prací do sousedních krajů, než je tomu naopak. Nevětšími zaměstnavateli jsou identická odvětví jako v již dříve zmiňovaných regionech.

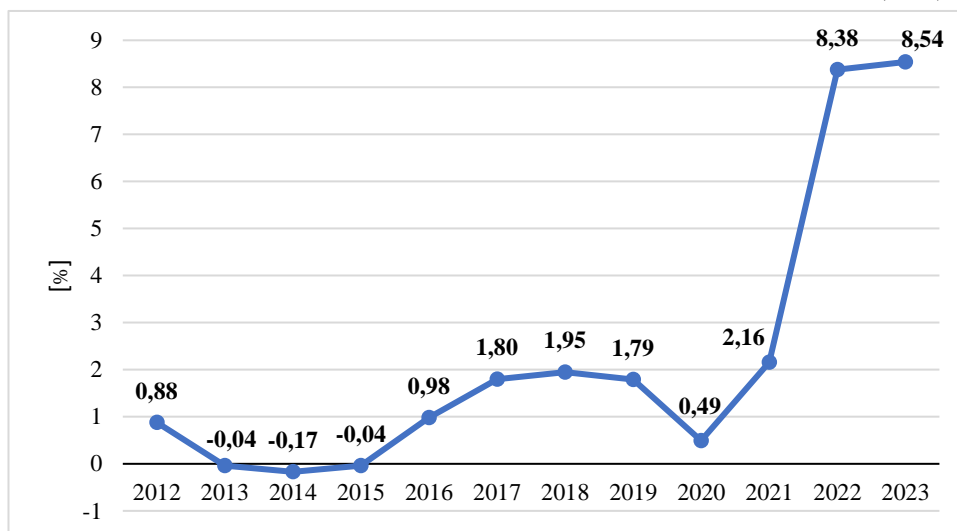
Mezi regiony s nejnižší mírou nezaměstnanosti se poměrně překvapivě řadí regiony nejvíce na severu. Konkrétně se jedná o nejsevernější region Norrbotten (5,5 %), dále Västerbotten (5,9 %) a Jämtland (5,8 %). Charakteristickým rysem pro severní regiony je dle EURES (2023) celkově nižší počet obyvatel, větší rozloha regionů, nižší hustota zalidnění a také v poslední době se stává typickým rysem mírný úbytek obyvatelstva, či mírný přírůstek, avšak hluboko pod celostátním průměrem. Z dlouhodobějšího pohledu dochází k úpadku počtu obyvatel severních regionů. Vzhledem k tomu, že jsou tyto regiony o dost větší, než jsou regiony na jihu, je pro ně charakteristická vyšší míra pracovníků s bydlištěm v daném regionu. Mezi nejsilnější sektory jako již na jihu patří zdravotnictví, zpracovatelský průmysl a celkově sektor služeb. Dle SGU (2020) má v těchto regionech těžký průmysl nezaměnitelné postavení, především díky bohatým nalezištím železné rudy. Největším a nejvýznamnějším je důl Kiruna. Švédsko je největším exportérem železné rudy v rámci EU, významné postavení si drží i v celosvětovém měřítku.

4.2.2 Inflace v letech 2012–2023

Dalším významným makroekonomickým ukazatelem souvisejícím s nezaměstnaností je inflace. Vztah mezi inflací a nezaměstnaností popisuje Phillipsova

křivka. Mezi nezaměstnaností a inflací platí nepřímá úměra, tedy s růstem inflace klesá nezaměstnanost a naopak. Následující graf zobrazuje vývoj průměrné roční míry inflace ve Švédsku mezi lety 2012–2023.

Graf 16 Průměrná roční míra inflace ve Švédsku v letech 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, SCB (2024a)

Cílem Švédské centrální banky (Sveriges Riksbank) je udržování hodnoty inflace v blízkosti úrovně 2 % (Sveriges Riksbank, 2024). Z grafu vyplývá, že této hodnotě se podařilo přiblížit pouze mezi lety 2016 až 2021. Švédsko zatím nevstoupilo do Eurozóny, její měnou zůstává nadále švédská koruna (Sveriges Riksbank, 2024).

Od roku 2012 došlo k poklesu inflace až na záporné hodnoty. Úplného minima bylo dosaženo v roce 2014, kdy inflace dosáhla hodnoty -0,17 %. Od roku 2013 do roku 2015 tedy byla ve Švédsku deflace.

Deflace byla dle Larse E. O. Svenssona (2014) způsobena přísnou monetární politikou Švédské národní banky od roku 2010, kdy bylo rozhodnuto o navýšení základní úrokové sazby z 0,25 % na 2 %. K navýšení na konečné 2 % došlo po postupném navyšování v létě roku 2011. Nebýt těchto zásahů inflace by se pravděpodobně pohybovala daleko blíže cílené hodnotě, než tomu bylo. Hlavním dopadem deflace bylo dluhové zatížení domácností a firem. Cenová hladina se pohybovala hluboko pod úrovní, která se očekávala. To se promítlo na skutečných dluzích, které byly v podstatě větší, než dlužníci předpokládali. Deflace se také podepsala na mzdách, kdy reálné mzdy ve vztahu k nominálním mzdám rostly. Deflace se podílela na celkově pomalejším tempu poklesu míry nezaměstnanosti.

Mezi lety 2015 až 2021 se podařilo ustálit hodnoty inflace. Konkrétně se dařilo hodnoty držet blízko okolo cílové hodnoty 2 %. Nezaměstnanost v těchto letech lehce klesala a růst HDP byl stabilně v kladných hodnotách.

K největšímu meziročnímu nárůstu inflace došlo v roce 2022. Ještě v roce 2021 dosahovala inflace průměrné hodnoty 2,16 % ale v roce 2022 došlo k nárůstu přes šest procentních bodů na 8,38 %.

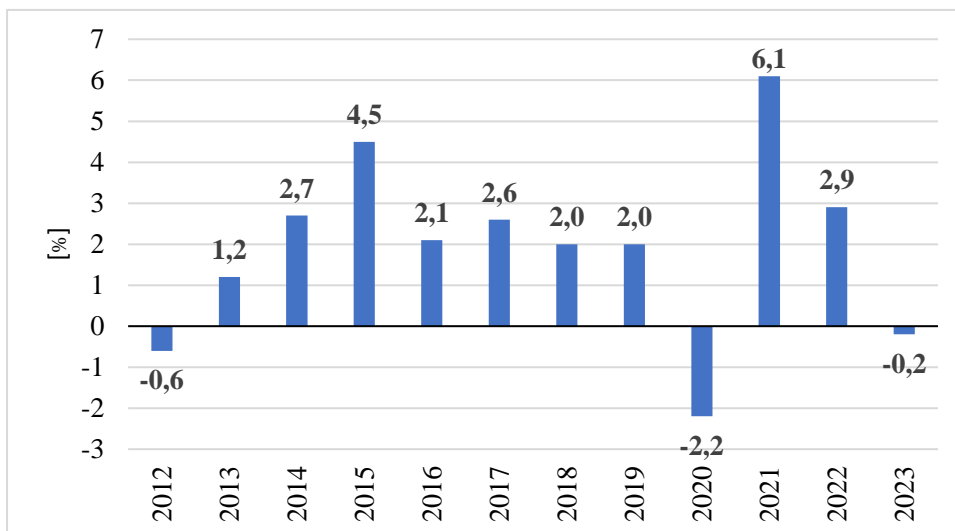
Tento prudký nárůst je dle SCB (2023b) spojován především s výrazným růstem cen potravin, elektrické energie a dopravy, kde se podepsal růst cen na pohonných hmotách, ale i na celkové hodnotě automobilů. Ceny energií v tomto roce meziročně vzrostli o 45,3% a ceny potravin o 18,6 %. Růst cenové hladiny byl zapříčiněn také růstem cen v terciárním sektoru.

Švédské ministerstvo financí vydalo na koci roku 2023 dle Government Offices of Sweden (2023) zprávu o stavu inflace. Přestože na konci roku 2023 začala inflace poměrně výrazně klesat, nadále jsou domácnosti a firmy zatíženy vysokými cenami a úrokovými sazbami. Celkově díky vysoké inflaci z posledních let došlo k poklesu kupní síly domácností a předpokládá se, že ekonomika bude v recesi až do roku 2025. Jedním z výrazných faktorů, které tlumí růst ekonomiky jsou právě vysoké úrokové sazby pomocích, kterých se snaží ve Švédsku bojovat s vysokou inflací. Celková spotřeba domácností vlivem vysoké inflace v posledních letech klesala. Její nárůst se očekává v průběhu roku 2024, který bude spojený se současným trendem poklesu míry inflace k cílové hodnotě 2 %.

4.2.3 Hrubý domácí produkt v letech 2012–2023

Hrubý domácí produkt je nejvýznamnějším makroekonomickým ukazatelem výkonnosti ekonomiky. Vztah mezi HDP a nezaměstnaností je definován na základě Okunova zákona. Následující graf zobrazuje růst HDP ve Švédsku mezi lety 2012 a 2023 v procentuálním vyjádření.

Graf 17 Růst HDP ve Švédsku mezi lety 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2024a)

Negativní růst HDP v roce 2012 souvisel se situací v letech předcházejících. Švédská ekonomika byla poměrně výrazně zasažena důsledky finanční krize z roku 2008, ty se projeví především v roce 2009, kdy hodnota růstu dosahovala téměř -5 %. Následně došlo v letech 2010 a 2011 k mírnému vzpamatování, kdy růst dosahoval kladných hodnot. K dalšímu propadu došlo v roce 2012, kdy švédská ekonomika stejně jako evropská i světová zaznamenala propad. Tento propad souvisel s dluhovou krizí v eurozóně a také se stále přetrvávajícími dopady celosvětové hospodářské krize (International Monetary Found, 2013).

Následný pozitivní vývoj růstu HDP byl dle National Institute of Economic Research (2014) spojen s růstem švédské ekonomiky, který trval až do roku 2020. Ekonomika se poměrně dobře vypořádala s následky světových krizí. Zásahu na pozitivním vývoji ekonomiky měla měnová a fiskální politika spojená s rostoucí důvěrou obyvatelstva, což dokazovala vyšší spotřeba domácností a také růst investic. Díky reformám na trhu práce a obecně dobrému vývoji ekonomiky došlo k nárůstu zaměstnanosti a přibýly nové pracovní příležitosti. Problémem zůstává poměrně vysoká nezaměstnanost u mladých a cizinců. Slabý růst exportu souvisel s poklesem průmyslové výroby. V příštích letech dochází vlivem zvýšení zahraniční poptávky k výraznějšímu růstu exportu, což se podepisuje i na celkově vyšším růstu HDP.

Na tvorbě HDP se ve Švédsku dle AMSP (2014) nejvíce podílí terciérní sektor, následovaný těžkým a zpracovatelským průmyslem a stavebnictvím. Nejmenší podíl tvoří zemědělství. Hlavními exportními partnery byly v tomto období Norsko a Německo.

Hlavními artikly exportu byly strojírenské produkty, automobily a dřevo. Hlavními importéry byly Německo a Dánsko. Složku dovozu tvořily především stroje a produkty petrochemického průmyslu.

Jedním z dalších důvodů pozitivního vývoje švédské ekonomiky byla dle výkonného orgánu European Commission (2015) celková výše investic. Investice do výzkumu, vývoje a vzdělávání dosahovaly vysoké úrovně v porovnání s ostatními státy Evropy. Cílem těchto investic bylo udržení vysoké konkurenceschopnosti švédské ekonomiky a úrovně vzdělání, která patří k vůbec nejvyšším na světě.

V roce 2020 došlo k výraznému propadu růstu HDP, v důsledku nastupující pandemie viru covid-19. Došlo k propadu ekonomiky na -2,2 %. Přestože restrikce ve Švédsku byly aplikovány v daleko menší míře než u ostatních států, i tak se v určité míře podepsaly na ekonomice. Významnou byla především první pandemická vlna, za které byly restrikce nejpřísnější.

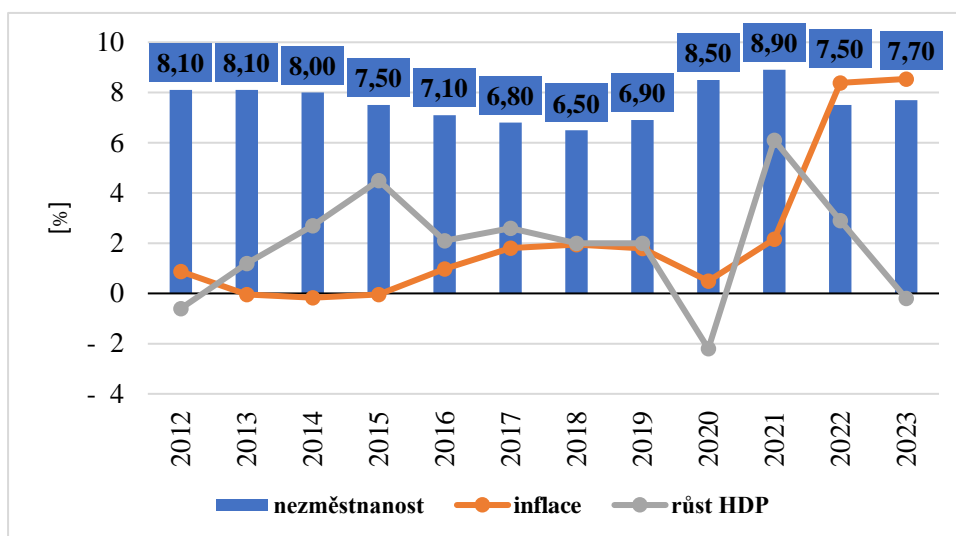
K nejvýraznějšímu propadu došlo dle European Commission (2020) ve druhém kvartálu roku 2020. Tento propad souvisel s vysokým poklesem soukromé spotřeby domácností a exportu. Pokles exportu byl částečně způsoben narušením globálních dodavatelských řetězců, což se podepsalo na celkovém omezení činnosti výrobního a zpracovatelského odvětví. Švédské úřady v reakci na tento propad zavedli řadu fiskální a monetárních opatření, která si kladla za cíl zmírnění dopadů covidových restrikcí a celkové oživení ekonomiky. Dalšími nástroji byly různé formy finanční podpory, jako příklad lze uvést podporu v nezaměstnanosti, podporu při onemocnění a také podporu pro firmy, jejichž činnost byla významně omezena v důsledku covidových restrikcí.

Dle Government Offices of Sweden (2023) předpokládá ministerstvo financí mírný pokles růstu HDP v roce 2024. Jedním z hlavních důvodů tohoto poklesu je nízká míra bytové výstavby a celkově celého stavebnictví, které zaznamenalo v roce 2023 výrazný pokles a neočekává se příliš pozitivní vývoj v roce následujícím. Naopak u švédského exportu se očekává růst, který již trval v roce 2023. Ekonomika by se dle ministerstva financí měla plně vzpamatovat v roce 2025.

4.2.4 Nezaměstnanost, inflace a HDP

Následující graf zobrazuje hlavní zkoumané makroekonomické ukazatele Švédska v jednom grafickém zobrazení. Znázorňuje korelaci mezi nezaměstnaností, inflací a růstem HDP mezi lety 2012 a 2023.

Graf 18 Vývoj nezaměstnanosti, inflace a HDP ve Švédsku mezi lety 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2024a), SCB (2024a, 2024c)

Růst HDP po roce 2012 koreloval s mírným poklesem míry nezaměstnanosti. Mezi lety 2012–2019 poklesla míra nezaměstnanosti zhruba o 1,5 p.b. Pokles nezaměstnanosti nebyl nijak výrazný především z důvodu přetrvávající vysoké míry nezaměstnanosti mladých a také díky vysoké migraci. Největší nárůst migrantů zažilo Švédsko v roce 2015 v rámci evropské migrační krize. Problémem u migrantů bylo především nedostatečné vzdělání a jazykové nedostatky. Covidová krize se podepsala na propadu ekonomiky v roce 2020. Propad ekonomiky se také podepsal na nezaměstnanosti, která vzrostla během tří let o téměř 2 p.b. Následné oživení pomohlo k mírnému poklesu nezaměstnanosti a také k růstu ekonomiky, který byl ovšem zpomalen vlivem vysoké inflace v následujících letech (SCB, 2024a).

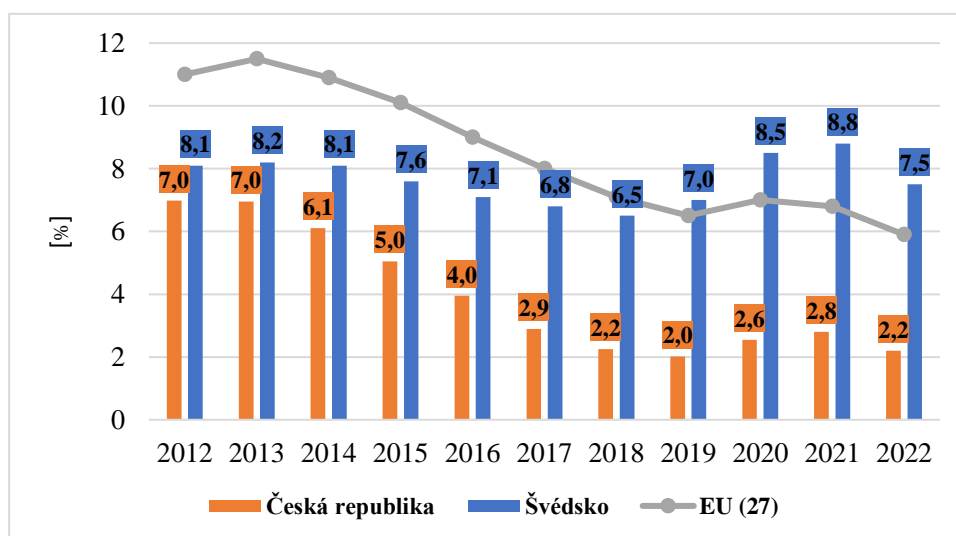
Inflace měla ve Švédsku poměrně konstantní vývoj. S mírným růstem inflace od roku 2015 je spojen pokles nezaměstnanosti a také lehký pokles růstu HDP, který měl od tohoto roku spíše klesající tendenci. K výraznému nárůstu inflace došlo v roce 2022 vlivem růstu cen energií a potravin (SCB, 2023b). V důsledku růstu těchto cen došlo k výraznému útlumu ekonomiky. Oproti předcházejícímu roku došlo k propadu o 3 p.b. Vysoká míra inflace bránila pozitivnímu vývoji ekonomiky a ekonomika tedy spíše stagnovala. Na druhou stranu došlo k poměrně výraznému propadu nezaměstnanosti celkově o 1,3 p.b. Očekává se, že vlivem zpomalení ekonomiky bude v dalších letech míra nezaměstnanosti stagnovat nebo

dokonce mírně růst. Ekonomika by se měla plně vzpamatovat v roce 2025 (European Commission, 2024).

4.3 Komparace České republiky a Švédského království

Graf 19 zobrazuje porovnání obecné míry nezaměstnanosti v České republice a Švédsku v letech 2012–2022. Součástí grafu je i pro lepší názornost průměrná hodnota míry nezaměstnanosti v Evropské unii za toto období. Data za rok 2023 nebyla prozatím k datu práce Eurostatem zveřejněna.

Graf 19 Komparace nezaměstnanosti v České republice a Švédsku mezi lety 2012–2022 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2023b)

Z grafu je zřejmé, že ve Švédsku dosahuje míra nezaměstnanosti dlouhodobě vyšších hodnot, než je tomu v České republice. V rámci zkoumaného období byla ve Švédsku zaznamenána nejvyšší míra nezaměstnanosti v roce 2021, tedy v období, které bylo silně ovlivněno pandemií viru covid-19. Míra nezaměstnanosti za tento rok dosahovala výše 8,8 %. V České republice bylo dosaženo nejvyšší míry nezaměstnanosti v rámci zkoumaného období v roce 2012, kdy dosahovala téměř 7 %.

Do roku 2013 nebyly rozdíly mezi státy v rámci míry nezaměstnanosti nijak výrazně velké. Oba státy se pohybovali v rozmezí 1 procentního bodu. Od roku 2013 do roku 2019 měla míra nezaměstnanosti u obou států klesající tendenci. V České republice mezi lety 2013 a 2019 došlo vlivem pozitivního vývoje ekonomiky a reformy na trhu práce k výraznému propadu míry nezaměstnanosti. Z původních 7 % se hodnota v roce 2019

ustálila na 2 %. Pokles nezaměstnanosti ve Švédsku nebyl v takové míře jako v České republice. Přestože švédská ekonomika vykazovala růst, došlo pouze ke snížení na necelých 7 % v roce 2019 z původních 8,1 % roku 2012. Tento nižší pokles může být spojen s poměrně vysokým přívalem migrantského obyvatelstva z blízkého východu od roku 2015. Častým problémem bývalo zařazení migrantů do švédské společnosti. Nejčastějšími důvody složitějšího hledání zaměstnání byla nízká odborná kvalifikace, špatné jazykové znalosti a nízká míra vzdělání. Od roku 2020 dochází v obou státech k nárůstu nezaměstnanosti vlivem pandemie viru covid-19.

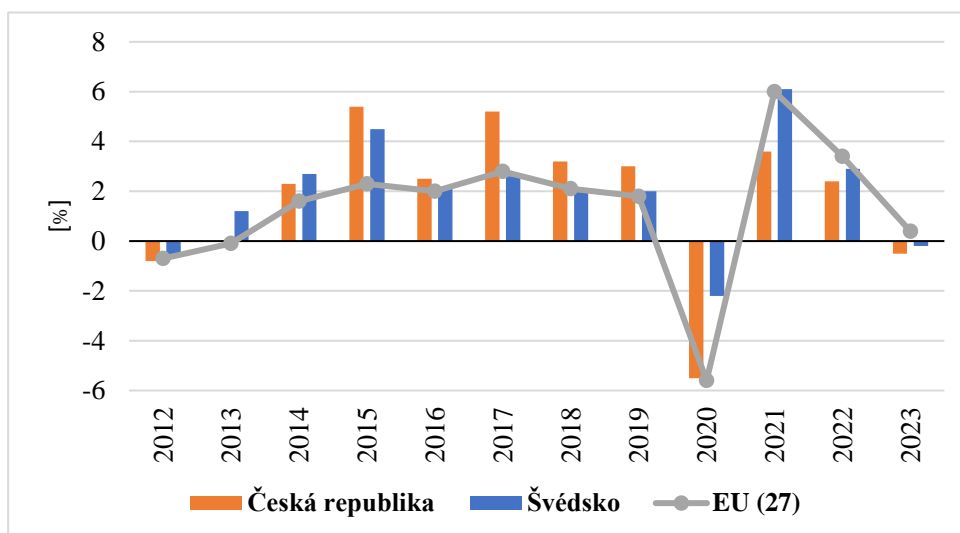
Z pohledu Evropské unie dosahuje Česká republika dlouhodobě výrazně nižších hodnot míry nezaměstnanosti, pod úrovní evropského průměru. V posledních letech patří mezi státy EU s vůbec nejnižší mírou nezaměstnanosti. Švédsko až do roku 2019 dosahovalo hodnot lehce pod průměrem EU. Od roku 2019 se hodnoty míry nezaměstnanosti pohybují nad průměrem EU. Švédsko se tedy řadí mezi státy s vyšší mírou nezaměstnanosti.

Znakem, kterým se švédská společnost vyznačuje je kladení důrazu na rovnostářství. Švédsko patří mezi nejvyspělejší státy světa z hlediska genderové rovnosti. Tento fakt dokládá i složení Riksdagu (Švédský parlament), jehož obsazení je dle pohlaví téměř vyrovnané. Nezaměstnanost žen dlouhodobě dosahovala nižších hodnot, než tomu bylo u mužů. Tento trend byl narušen až v posledních letech vlivem pandemie viru covid-19. Naopak v České republice je pokračujícím trendem vyšší nezaměstnanost žen oproti mužům, ačkoliv se v průběhu posledních deseti let situace mírně zlepšila a rozdíly nejsou již tak markantní. K těmto změnám došlo díky sociálním a demografickým změnám v rámci společnosti a také díky transformaci na trhu práce.

Nepočetnější skupinu nezaměstnaných dle věkové struktury tvoří v ČR osoby ve věku 35 až 44 let. Podíl této věkové skupiny za rok 2022 dosahoval 26 %. Ve Švédsku tvořila největší podíl nezaměstnaných skupina mladých lidí ve věku 15 až 24 let. Švédsko se dlouhodobě potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti mladých. Švédsko patřilo ke státům s téměř nejvyššími hodnotami nezaměstnanosti této věkové skupiny v rámci EU za rok 2022. Jedním z důvodů jsou vysoké nástupní platy, které vedou k tomu, že zaměstnavatelé preferují osoby s odbornou kvalifikací či praxí. Oproti tomu Česká republika byla hned po Německu státem s nejnižší mírou nezaměstnanosti mladých z EU (Eurostat, 2023d). V obou státech tvoří většinu nezaměstnaných osoby se základním či nižším středním vzděláním. Rozdílem je pak vyšší podíl nezaměstnaných s vysokoškolským vzděláním ve Švédsku, což je dáno celkově vyšším počtem obyvatel s vysokoškolským vzděláním, než je tomu v ČR.

Následující graf zobrazuje porovnání růstu HDP v České republice a Švédsku mezi lety 2012–2023. Graf je zároveň proložen průměrem Evropské unie za dané období.

Graf 20 Komparace růstu HDP v České republice a Švédsku mezi lety 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2024a)

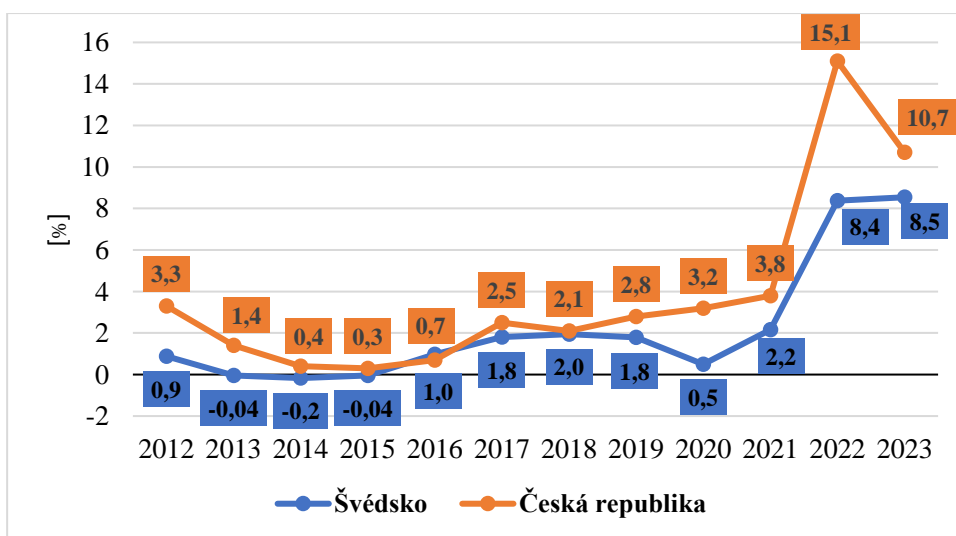
Před rokem 2012 se obě ekonomiky nacházeli v recesi vlivem celosvětové hospodářské a finanční krize, která trvala od roku 2008. Ke zlomu došlo v roce 2013, kdy se jak česká, tak ale i švédská ekonomika postupně vymanila z recese. Od roku 2013 až do roku 2020 byl pro obě ekonomiky charakteristický růst HDP. Švédská ekonomika se z recese probudila o něco rychleji. Ještě v roce 2014 vykazovala švédská ekonomika rychlejší tempo růstu, než byly hodnoty české ekonomiky a průměru Evropské unie. V roce 2015 se situace změnila. Od tohoto roku vykazovala česká ekonomika vyšší růst než švédská. Největší podíl na růstu měla rostoucí spotřeba domácností a vyšší míra investic. Z hlediska jednotlivých odvětví se na tom podílel především zpracovatelský průmysl v čele s automobilovým průmyslem a terciérní sektor služeb. V letech 2014 až 2019 dosahovalo tempo růstu HDP v ČR jedněch z vůbec nejvyšších hodnot v Evropské unii, poměrně vysoko nad unijním průměrem. Nejvyšší podíl na tomto růstu měl exportně orientovaný zpracovatelský průmysl, stavebnictví a terciérní sektor služeb. S růstem HDP byl spojen výrazný pokles míry nezaměstnanosti. Ve Švédsku došlo ke zpomalení růstu ekonomiky po roce 2015, kdy se hodnoty ustálily na průměru Evropské unie. Trend růstu trval až do roku 2020, který byl výrazně ovlivněn pandemií viru covid-19.

Propad v roce 2020 byl způsoben celosvětovou pandemií viru covid-19. V rámci boje proti onemocnění byly zaváděny mnohé restriktce, které měly výrazné dopady na životy občanů ale i na ekonomiku. Rozdílné filozofie vlád v boji proti koronaviru vedly k výraznějšímu rozdílu propadu ekonomiky v roce 2020. Česká ekonomika v roce 2020 zaznamenala rekordní propad HDP na -5,5 % na úrovni unijního průměru. Švédsko na tom bylo o poznání lépe, zaznamenalo propad pouze na -2,2 %. Švédsko razilo cestu minimálních restrikcí a spíše spoléhalo na odpovědnost jednotlivých občanů. Propad ekonomik v roce 2022 u obou států souvisel s vyšší mírou inflace a energetickou krizí v rámci které došlo k výraznému nárůstu cen energií. Trend poklesu ekonomik v EU přetrvával i v roce 2023.

Česká ekonomika dosahovala v kontextu EU za posledních deset let spíše nadprůměrných hodnot. Nejvyšší růst byl zaznamenán v letech 2015 (5,4 %) a 2017 (5,2 %). Vlivem pandemie viru covid-19 došlo k výraznému zásahu do ekonomiky a od roku 2020 je růst HDP v ČR pod úrovní průměru EU. Švédská ekonomika zaznamenala nejvyšší růst v roce 2015 (4,5 %) od té doby se hodnoty růstu pohybují blízko průměrným hodnotám EU. Výjimkou byl krizový rok 2020, kdy ve Švédsku došlo k výrazně nižšímu propadu ekonomiky, který byl způsoben jinou filozofií v boji proti koronaviru.

Následující graf zobrazuje porovnání vývoje průměrné roční míry inflace v České republice a Švédsku mezi lety 2012–2023.

Graf 21 Komparace vývoje průměrné roční míry inflace v České republice a Švédsku v letech 2012–2023 (v %)



Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2024a), SCB (2024a)

Vývoj průměrné roční inflace měl v obou zkoumaných státech obdobný vývoj. Obecně ale hodnoty inflace v České republice téměř po celou dobu vybraného období dosahovaly vyšších hodnot, než tomu bylo ve Švédsku. Od roku 2012 měla inflace až do roku 2015 klesající tendenci. Ve Švédsku hodnota inflace mezi lety 2013–2015 klesla až na záporné cifry, docházelo k deflaci. Deflace byla způsobena dopady přísné monetární politiky švédské centrální banky Sveriges Riksbank. Konkrétní dopady jsou podrobněji rozebrány v kapitole týkající se inflace ve Švédsku v letech 2012–2022.

Od roku 2016 došlo k mírnému nárůstu inflace u obou ekonomik. K rozdílnému vývoji došlo po roce 2018. Zatímco inflace v České republice dále pozvolně rostla, inflace ve Švédsku začala mírně klesat. Postupný nárůst inflace v ČR je spojen s růstem cen potravin a pohonných hmot.

K výraznému nárůstu inflace u obou ekonomik došlo v roce 2022. Přičemž hodnota 15,1 % v ČR dosahovala hodnot pádivé inflace. Jednalo se o druhou nejvyšší míru inflace v rámci samostatné historie České republiky. V rámci EU nebylo mnoho států, které by dosahovaly horších hodnot. V podstatě se jednalo pouze o Pobaltské státy (Estonsko, Lotyšsko a Litva) a Maďarsko (Eurostat, 2024b). Nárůst inflace byl způsoben rapidním meziročním nárůstem cen energií a potravin. Energetická krize měla počátek v reformách EU a urychlil ji válečný konflikt na Ukrajině, který narušil dodávky ropy a plynu z Ruské federace. Toto vrhnulo na Evropský trh s energiemi nejistotu. Vlivem rychlého nárůstu cen energií v ČR skončilo několik poskytovatelů, přičemž vše započal krach Bohemia Energy na konci roku 2021, který byl posléze následován dalšími menšími poskytovateli. Ve Švédsku nedosahovala inflace tak vysokých hodnot ale i tak došlo k výrazném nárůstu z 2,2 % na 8,4 % v roce 2022. Švédsko se stejně jako ostatní státy EU potýkalo s dopady energetické krize. Největší dopad na růst cenové hladiny v roce 2022 měl nárůst cen energií (o 45,3 %), potravin (o 18,6 %) a pohonných hmot (SCB, 2023b).

5 Výsledky a diskuse

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnotit nezaměstnanost ve dvou vybraných státech Evropské unie, a to v České republice a Švédském království. Dílčím cílem byla identifikace hlavních problémů na trhu práce a faktorů ovlivňujících nezaměstnanost. Na základě získaných dat byla provedena komparace nezaměstnanosti a ostatních vybraných makroekonomických ukazatelů, které s ní souvisí.

Česká republika i Švédské království jsou vyspělými evropskými ekonomikami s převládajícím podílem terciérního sektoru. Počet obyvatel ČR za rok 2023 činil zhruba 10,8 mil. obyvatel. Populace Švédska byla za rok 2023 o něco nižší dosahovala zhruba 10,3 mil. obyvatel. Oba státy trápí problém vyspělých států, kterým je klesající míra přirozeného přírůstku obyvatel, který se v obou státech již delší dobu pohybuje blízko hranice záporných hodnot. Dochází tedy k postupnému stárnutí populace, což v budoucnu bude vést k úbytku pracovní síly a celkově k problémům na trhu práce. Oba státy se tedy na tento vývoj musí připravit. Kladný přírůstek obyvatel z posledních let většinou úzce závisel na migraci. Nebýt migrace v obou státech, docházelo by každoročně k úbytku obyvatelstva.

Míra nezaměstnanosti ve Švédsku dlouhodobě převyšovala míru nezaměstnanosti v České republice téměř po celou dobu zkoumaného období od roku 2012 do roku 2023. Vyšší hodnoty míry nezaměstnanosti na počátku měřeného období byly způsobeny dopady celosvětové hospodářské krize a posléze dluhovou krizí v eurozóně, ačkoliv ani jeden z vybraných států prozatím není a nebyl členem měnové unie. Ekonomiky se z recese postupně dostávaly po roce 2013. Od roku 2014 byl pro oba státy charakteristický růst ekonomik, který byl doprovázen poklesem nezaměstnanosti. Pokles nezaměstnanosti byl v letech 2013–2019 výraznější v České republice, došlo k propadu o téměř pět procentních bodů na historické minimum 2 %. Tato historicky nízká hodnota byla spíše pro českou ekonomiku negativem, jelikož bylo složité shánět nové pracovníky a obsazovat dlouhodobě volné pracovní pozice. Pokles nezaměstnanosti ve Švédsku byl zpomalen i vlivem vysoké migrace v rámci migrační krize EU v roce 2015 a v letech následujících. Vše se znovu změnilo nástupem pandemie viru covid-19 v roce 2020. Vlivem zaváděných restrikcí byly ekonomiky výrazně přiškrceny a došlo tedy k výrazným propadům ekonomického růstu až do záporných hodnot. Propad ekonomiky vedl u obou států k nárůstu nezaměstnanosti. Přičemž nárůst nezaměstnanosti byl výraznější na švédské straně, kde se nejvíce podepsala na mladých lidech a ženách. Mírnější nárůst v ČR byl způsoben situací na trhu práce z před

covidových let. Trh práce byl dlouhodobě přesycený poptávkou po práci. Následné probuzení ekonomik bylo přibrzděno dopady energetické krize 2022. Rapidní meziroční nárůst cen energií se podepsal na rekordních hodnotách inflace. Takto vysoké hodnoty inflace měly za důsledek celkové zpomalení ekonomik, které začaly spíše stagnovat. Hodnota inflace v České republice za rok 2022 činila 15,1 %, což byla druhá nejvyšší hodnota v samostatné historii ČR. Na druhou stranu vysoká inflace vedla k mírnému poklesu nezaměstnanosti. Rekordně vysoká inflace vedla v obou státech k výraznému propadu kupní síly obyvatel a celkově spotřeba domácností spíše klesala.

Z analýzy nezaměstnanosti dle pohlaví vyplynulo několik závěrů. Švédsko patří mezi nejvyspělejší státy světa, z hlediska prosazování principu rovnosti ve společnosti. Není tedy překvapením, že patří mezi státy s nejvyšší mírou genderové rovnosti. To platí i na trhu práce, kde mají ženy rovnocenné postavení s muži. Oproti ostatním státům mají ve Švédsku ženy vyšší podíl ve vyšších manažerských pozicích a také například v poslanecké sněmovně, kde tvoří téměř polovinu. Míra nezaměstnanosti žen byla až do roku 2020 nižší než u mužů. Důvodem změny situace byly dopady pandemie viru covid-19. Odvětví, která byla ve Švédsku nejvíce ovlivněna byla ta, která zaměstnávala převážně ženy. V České republice je přetrvávajícím trendem vyšší nezaměstnanost žen než mužů. Rozdíly mezi pohlavími se sice v průběhu posledních deseti let snižovaly, ale vlivem pandemie rozdíl znovu narostl. Ženy v důsledku pandemie přicházely o zaměstnání častěji než muži. V České republice nadále přetrvávají platové rozdíly mezi pohlavími.

Nejpočetnější skupinu nezaměstnaných z hlediska věkové struktury tvoří v České republice osoby ve věku 35–44 let. Jejich podíl tvořil 26 % z celku. Specifikem byla nízká míra nezaměstnanosti ve věkové skupině 15–24 let v rámci ekonomicky aktivních této věkové skupiny. Za rok 2022 ČR dosáhla druhé nejnižší míry nezaměstnanosti v této věkové skupině hned po Německu. Švédsko naopak dlouhodobě bojuje s vysokou mírou nezaměstnanosti u osob ve věku 15–24 let. Za rok 2022 činila míra nezaměstnanosti 21,7 %, což byla pátá nejhorší hodnota v rámci EU. Takto vysoká míra je spojována s vysokými nástupními platy ve Švédsku. Jednoduše řečeno zaměstnavatelé preferují zkušené pracovníky s praxí či odbornou kvalifikací. Problémem je také vysoká míra nezaměstnanosti u osob s migrantským pozadím ať z důvodu jazykových nedostatků, nedostatečného vzdělání či nízké kvalifikace. V obou státech tvoří nejpočetnější množinu nezaměstnaných osoby s nižším středním vzděláním či se základním nebo bez vzdělání. Získání zaměstnání

může být z důvodu nízkého vzdělání a často i absence odborné kvalifikace složité. Nejmenší skupinu v obou státech tvoří osoby s dokončeným vysokoškolským vzděláním.

Z hlediska administrativního dělení dosahují Ústecký (5,7 %) a Moravskoslezský kraj (5,2 %) dlouhodobě nejvyšší míry nezaměstnanosti v rámci České republiky. Ve Švédsku jsou nezaměstnaností nejvíce zatíženy více osídlené regiony na jihu (Södermanland 9,7 % a Östergötland 9,9 %). Naopak severní regiony vykazují nejnižší hodnoty míry nezaměstnanosti v rámci Švédska (Norrbotten 5,5 % a Jämtland 5,8 %).

Česká republika dosahuje dlouhodobě nejnižších hodnot míry nezaměstnanosti v rámci EU. Nejvyšší míry nezaměstnanosti 6,98 % bylo dosaženo v roce 2012 a minima 2,02 % v roce 2019. Hodnoty okolo 2 % jsou již spíše kontraproduktivní, jelikož je pro zaměstnavatele velice složité získávat novou pracovní sílu, především ve specializovaných oborech. Švédsko naopak dosahuje vyšších hodnot nezaměstnanosti blízko průměru EU. Do roku 2019 byly hodnoty pod průměrem EU, po roce 2019 byly lehce nadprůměrem. Výrazný rozdíl je v zaměstnanosti žen, která je ve Švédsku o poznání vyšší, než je tomu v ČR. Lepší je i celkové postavení žen na švédském trhu práce. Oproti tomu Česká republika dosahuje výrazně nižších hodnot v oblasti nezaměstnanosti mladých ve věku 15–24 let. Za rok 2022 patřila s Německem mezi státy EU s nejnižšími hodnotami. Švédsko se s problémem vysoké nezaměstnanosti mladých potýká poměrně dlouhodobě a zatím se jej nepodařilo zcela vyřešit. Česká ekonomika v před covidových letech vykazovala o něco lepší kondici než ta švédská, to se ale změnilo vlivem pandemie covidu-19 v roce 2020. Švédsko pandemii obecně zvládlo lépe a ekonomika z ní vyšla v lepší kondici než ta česká. V následujícím roce byla česká ekonomika zatížena rekordní mírou inflace, která společně s vysokými cenami energií bránila lepším výsledkům.

6 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit a analyzovat nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie, a to v České republice a Švédském království ve sledovaném období mezi lety 2012 a 2023. Dílčím cílem bylo identifikovat hlavní problémy na trhu práce a faktory ovlivňující nezaměstnanost. Na základě získaných dat byla posléze provedena komparace těchto států.

Teoretická část byla zpracována na základě literární rešerše odborné literatury, týkající se problematiky nezaměstnanosti. Byly popsány jednotlivé pojmy související s nezaměstnaností. Jako první byl definován pojem trh práce a s ním spojená poptávka a nabídka po práci. Dále byl definován samotný pojem nezaměstnanost. V rámci kapitoly nezaměstnanost bylo definováno, kdo patří mezi nezaměstnané, dále byly popsány druhy nezaměstnanosti a v neposlední řadě hlavní dopady spojené s nezaměstnaností. V další části byla popsána politika zaměstnanosti. Na závěr teoretické části byly definovány ostatní makroekonomické ukazatele (HDP a inflace), které úzce souvisí s nezaměstnaností.

V praktické části byl nejprve proveden základní popis charakteristiky jednotlivých zkoumaných států. Následně byla provedena analýza nezaměstnanosti a ostatních vybraných makroekonomických ukazatelů, které s ní souvisí od roku 2012 do roku 2023, jak u České republiky, tak i u Švédského království. Samotná analýza nezaměstnanosti jednotlivých států byla provedena na základě několika hledisek. Byla analyzována celková nezaměstnanost, dále dle pohlaví, věkové struktury, dosaženého vzdělání a na závěr dle administrativního dělení (kraje). U některých ukazatelů prozatím nebyla zveřejněna aktuální data za rok 2023, z tohoto důvodu jsou v některých grafech použita data za rok 2022.

Získaná data z analýz makroekonomických ukazatelů jednotlivých zemí byla následně vzájemně porovnána v rámci komparativní analýzy. Přičemž největší důraz se kladl na nezaměstnanost. Nezaměstnanost ve Švédsku dlouhodobě dosahovala vyšších hodnot, než tomu bylo v případě ČR. Česká republika již delší dobu patří mezi státy EU s vůbec nejnižší mírou nezaměstnanosti. Oproti tomu Švédsko od roku 2019 dosahuje hodnot vyšších, než je průměr EU. Vyšší míra nezaměstnanosti na počátku zkoumaného období, tedy v roce 2012 byla v obou státech spojena s dopady celosvětové hospodářské krize, se kterými se ekonomiky vypořádávaly již od roku 2008. Švédskou nezaměstnanost dlouhodobě zatěžuje vysoká míra nezaměstnanosti mladých (do 25 let), osob s migrantskou minulostí a osob s nízkým dosaženým vzděláním. Tyto skupiny zvedají národní průměr na

nadprůměrné hodnoty v kontextu s EU. Na druhou stranu patří mezi státy s nejnižším rozdílem v rámci pohlaví. Ženy mají na švédském trhu práce rovnocenné postavení s muži. Česká republika naopak za rok 2022 patřila mezi země s nejnižší mírou nezaměstnanosti v rámci mladých (do 25 let). Největší podíl nezaměstnaných tvořily osoby s nízkou mírou vzdělání ve věku okolo 45 let. Problémem zůstává nerovné postavení mužů a žen na trhu práce, i když se situace během posledních deseti let poměrně dost zlepšila.

Nezaměstnanost se v současnosti vyrovnává s důsledky covidové a energetické krize z posledních let. Hodnoty míry nezaměstnanosti se v rámci EU postupně vracejí na před covidové stavy. Stejně tak reaguje i vývoj ekonomiky, u kterého se v příštích letech předpokládá postupné zotavení z předešlých let.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BRČÁK, J., STARÁ, D., SEKERKA, B. 2018. *Makroekonomie. Makroekonomický přehled*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 262 s. ISBN 978–80–7380–708–5.

BRČÁK, J., STARÁ, D., SEKERKA, B. 2020. *Mikroekonomie – teorie a aplikace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 309 s. ISBN 978–80–7380–818–1.

BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z. 2013. *Nezaměstnanost*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing a.s. 192 s. ISBN 978–80–247–4282–3.

BUCHTOVÁ, Božena a kol. 2002. *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada Publishing, a.s. 236 s. ISBN 80–247–9006–8

Česko, *Školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia*. 5. vyd. Praha: Kartografie PRAHA, a.s., 2020. ISBN 978–80–7393–510–8.

HOLMAN, Robert. 2016. *Ekonomie*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck. 720 s. ISBN 978–80–7400–278–6.

JÍROVÁ, H. 1999. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: VŠE. 95 s. ISBN 80–7079–635–9.

JUREČKA, Václav a kol. 2010. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, a.s. 336 s. ISBN 978–80–247–3258–9

KALIBOVÁ, Květa; PAVLÍK, Zdeněk; VODÁKOVÁ, Alena. 1993. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 125 s. ISBN 80–901424–2–7.

LOUŽEK, Marek. 2017. *Evropská integrace z pohledu teorie veřejné volby*. 1. vyd. Praha, Univerzita Karlova: Nakladatelství Karolinum. 205 s. ISBN 978–80–246–3079–3

MACÁKOVÁ, Libuše a kol. 2010. *Mikroekonomie. Základní kurz*. 11. vyd. Slaný: nakladatelství a vydavatelství Melandrium. 275 s. ISBN 978–80–86175–70–6

MAREŠ, Petr. 2002. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. vydání. Praha: SLON–Sociologické nakladatelství. 172 s. ISBN 80–86429–08–3.

PAVELKA, Tomáš. 2007. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Slaný: nakladatelství a vydavatelství Melandrium. 278 s. ISBN 80–86175–58–4

POŠTA, Vít; PAVELKA, Tomáš; MACÁKOVÁ, Libuše. 2015. *Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR*. 1. vyd. Praha: Management Press. 83 s. ISBN 978–80–7261–296–3.

SEKERKA, Bohuslav. 2007. *Makroekonomie*. Praha: Profess consulting. 488 s. ISBN: 80–7259–050–2

SIROVÁTKA, Tomáš; ŘEZNÍČEK, Ivo. 1994. *Dlouhodobá nezaměstnanost a záchranná sociální síť. Srovnávací studie tří okresů*. Brno: Masarykova univerzita. 117 s. ISBN 80–210–1246–3

ŽÁK, Milan. 2020. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. 170 s. ISBN 978–80–88330–26–4

Elektronické zdroje

AMSP. *Švédsko* [online] 2014. (PDF). [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://www.amsp.cz/uploads/dokumenty/podnikame_v/Svedsko.pdf

CIA, The World Factbook. *Country Comparisons - area* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/area/country-comparison/>

České noviny. *VŠ má v Česku 26,67 procenta lidí od 25 do 64 let, podíl je třetí nejnížší v EU* [online] 2023a. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2414210>

Český statistický úřad. *Graf - Vývoj hrubého domácího produktu v ČR (ve stálých cenách)* [online] 2024d. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>

Český statistický úřad. *Indexy cen výrobců - červenec 2023* [online]. 2023a [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-cen-vyrobcu-cervenec-2023>

Český statistický úřad. *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2015* [online] 2016. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2015>

Český statistický úřad. *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2017* [online] 2018a. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2017>

Český statistický úřad. *Inflace - druhy, definice, tabulky* [online] 2024a. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

Český statistický úřad. *Inflaci výrazně zrychlily zejména ceny energií* [online] 2022. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/inflaci-vyrazne-zrychlily-zejmena-ceny-energi>

Český statistický úřad. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – prosinec 2023* [online] 2024b. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2023>

Český statistický úřad. *Nezaměstnanost v Karlovarském kraji k 30. 9. 2023 podle MPSV* [online] 2023b. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/nezamestnanost-v-karlovarskem-kraji-k-30-9-2023-podle-mpsv>

Český statistický úřad. *Nezaměstnanost v kraji ke konci ledna dosáhla 3,1 %* [online] 2022c. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/nezamestnanost-v-kraji-ke-konci-ledna-dosahla-31->

Český statistický úřad. *Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31. 12. 2023* [online] 2023c. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/nezamestnanost-v-moravskoslezskem-kraji-k-31-12-2023>

Český statistický úřad. *Nezaměstnanost v Ústeckém kraji k 31. 12. 2023* [online] 2023d. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xu/nezamestnanost-v-usteckem-kraji-k-31-12-2023>

Český statistický úřad. *Obyvatelstvo* [online] 2023e. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obytelstvo_lide

Český statistický úřad. *Počet seniorů v příštích desetiletích výrazně vzroste* [online] 2023f. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-senioru-v-pristich-desetiletich-vyrazne-vzroste>

Český statistický úřad. *Podíl nezaměstnaných osob v České republice podle krajů* [online] 2024c. (PDF). [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/196622050/32018124_0508.pdf/8c91aaec-4138-4a4e-8710-77e571f90e09?version=1.0

Český statistický úřad. *Průmysl - prosinec 2008. Třetí měsíc meziročního poklesu průmyslové produkce* [online] 2009. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumysl-prosinec-2008-nc52wmwcpw>

Český statistický úřad. *Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2017* [online] 2018b. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/tvorba-a-uziti-hdp-4-ctvrtleti-2017>

Český statistický úřad. *Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2020* [online] 2021. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/tvorba-a-uziti-hdp-4-ctvrtleti-2020>

Český statistický úřad, Veřejná databáze. *Věk, vzdělání a specifické skupiny nezaměstnaných* [online] 2023g. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&pvo=ZAM08A&skupId=748&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~T_P~_S~_null_null_&katalog=30853&&c=v3~8__RP2022&str=v221&kodjaz=203

Český statistický úřad, Veřejná databáze. *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let* [online] 2023h. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&&u=v413__VUZEMI__97__19&str=v467&kodjaz=203

Český statistický úřad. *VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY* [online] 2020. (PDF). [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/125507847/320193-20q4a.pdf/43a6b1d3-d11d-47bb-afb0-92543a8546b5?version=1.1>

Český statistický úřad. *VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY - 1. pololetí 2023* [online] 2023i. (PDF). [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/190601449/32019323q2a.pdf/1c5f0b1b-437f-4063-9f6b-aac15d791318?version=1.1>

Český statistický úřad. *VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2014* [online] 2015. (PDF). [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/27285583/320193-14q4a.pdf/23b754fc-678c-405c-9648-f984717339ac?version=1.0>

Český statistický úřad. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - 4. čtvrtletí 2009* [online] 2010. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsp-4-ctvrtleti-2009-nf00o6e7vy>

ČNB. *Dopad zvýšených cen energií na domácnosti a podniky* [online] 2023. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Dopad-zvysenych-cen-energi-na-domacnosti-a-podniky/>

ČNB. *Komentář ČNB ke zveřejněným údajům o vývoji inflace v únoru 2014* [online] 2014. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/komentare-cnb-ke-zverejnenym-statistickym-udajum-o-inflaci-a-hdp/a29657b3-5462-11e8-92ab-5254004e4603>

ELIASON, Marcu, IFAU. *The unequal(?) burden of unemployment in Sweden during the first wave of the COVID-19 pandemic* [online] 2021. (PDF). [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://migrant-integration.ec.europa.eu/system/files/2021-12/https-::www.ifau_.se:globalassets:pdf:se:2021:wp-2021-14-the-unequal--burden-of-unemployment-in-sweden-during-the-first-wave-of-the-covid-19-pandemic.pdf

EURES, Labour market information. *Sweden* [online] 2023. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://eures.europa.eu/living-and-working/labour-market-information/labour-market-information-sweden_en

Eurofond. *Unemployment high among young people in Sweden* [online] 2009. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/en/resources/article/2009/unemployment-high-among-young-people-sweden>

European Commission. *Economic forecast for Sweden* [online] 2024. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/sweden/economic-forecast-sweden_en

European Commission. *EUROPEAN ECONOMY, Macroeconomic imbalances Country Report – Sweden 2015* [online] 2015. (PDF). [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2015/pdf/ocp226_en.pdf

European Commission. 27. *SWEDEN* [online] 2020. (PDF). [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/economy_finance/forecasts/2020/autumn/ecfin_forecast_autumn_2020_se_en.pdf

European Parliament. *The social and employment situation in Sweden* [online] 2017. (PDF). [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/602064/IPOL_BRI\(2017\)602064_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/602064/IPOL_BRI(2017)602064_EN.pdf)

Eurostat. *Eurostat metadata - Statistical presentation* [online]. 2023a [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/lfsi_esms.htm

Eurostat. *GDP and main components (output, expenditure and income)* [online] 2024a. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_gdp__custom_9962526/default/table?lang=en

Eurostat. *HICP - inflation rate* [online] 2024b. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00118/default/table?lang=en>

Eurostat. *Unemployment by sex and age – annual data* [online] 2023b. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_rt_a__custom_9959955/default/table?lang=en

Eurostat. *Unemployment by sex, age and educational attainment - annual data* [online] 2023c. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_educ_a__custom_9966685/default/table?lang=en

Eurostat. *Youth unemployment rate - % of active population aged 15-24* [online] 2023d. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipslm80/default/table?lang=en&category=tips.tips_h

Evropská unie. *Švédsko* [online] 2024. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/sweden_cs

Evropský parlament. *Jak EU pomáhá mladým lidem najít si práci* [online] 2021. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20171201STO89305/jak-eu-pomaha-mladym-lidem-najit-si-praci>

Fakta o klimatu. *Lesnatost v krajích* [online] 2021. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/lesnatost-kraje>

GEC, Jaromír, ČNB. *Covid na českém trhu práce* [online] 2021. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Covid-na-ceskem-trhu-prace/

Government Offices of Sweden. *Economic measures on account of the pandemic 2020–2021* [online] 2021. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.government.se/articles/2021/09/economic-measures-on-account-of-the-pandemic-20202021/>

Government Offices of Sweden. *Inflation coming down and economic situation weakening* [online] 2023. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.government.se/press-releases/2023/12/inflation-coming-down-and-economic-situation-weakening/>

International Monetary Found. *SWEDEN 2013 ARTICLE IV CONSULTATION* [online] 2013. (PDF). [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13277.pdf>

Lars E.O. Svensson. *Deflation in Sweden - Questions and answers* [online] 2014. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://larseosvensson.se/2014/04/14/deflation-in-sweden-questions-and-answers/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti* [online]. 2023 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/evidence-uchazecu-o-zamestnani-a-podpora-v-nezamestnanosti>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Správa na úseku zaměstnanosti* [online]. 2008 [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sprava-na-useku-zamestnanosti.aspx>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *ILO – Mezinárodní organizace práce* [online]. 2023 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_mezinarodnich_organizacich/ilo_mezi_narodni_organizace_prace/index.html

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2014* [online] 2015. (PDF). [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/anal2014.pdf/b065f784-ba34-a828-2671-800c1eb49dbe>

MZV, Velvyslanectví České republiky v Bratislavě. *Základní informace o ČR* [online]. 2024 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/bratislava/cz/cr_a_eu/zakladni_informace_o_cr/index.html

National Institute of Economic Research. *The Swedish Economy* [online] 2014. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.konj.se/download/18.1b8ffaa515082b823c95344c/1445428623843/Swedish-Economy-August-2014.pdf>

Nordic Co-operation. *Facts about Sweden* [online] 2024. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.norden.org/en/information/facts-about-sweden>

OECD: Population with tertiary education [online] 2023. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/eduatt/population-with-tertiary-education.htm>

Øresundsbron. *About us* [online] 2024. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.oresundsbron.com/about-oresundsbron/about-us>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Předpis 347/1997 Sb.* [online] 2024. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=347&r=1997>

Reuters. *Youth unemployment soars in Sweden despite stabilizing economy* [online] 2020. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/sweden-unemployment-idINKBN25G0VO/>

RIS. *Srovnání kraje s Českou republikou* [online] 2023. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/krajske-ris/pardubicky-kraj/kraj>

ŘEZNÍČKOVÁ, Aneta, Aktuálně.cz. *V Česku pracuje nejvíce žen v historii. Řeší inflaci i duševní pohodu s dětmi* [online] 2023. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/v-cesku-pracuje-nejvice-zen-v-historii/r~160f7144263211eeba63ac1f6b220ee8/>

Sčítání 2021. *Náboženská víra* [online] 2024a. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://scitani.gov.cz/nabozenska-vira>

Sčítání 2021. *Vzdělání* [online] 2024b. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://scitani.gov.cz/vzdelani>

SGU. *Swedish mines* [online] 2020. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.sgu.se/en/mineral-resources/swedish-mines/>

Statistics Sweden. *Different labour market opportunities for native and foreign born* [online] 2023a. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/labour-market/labour-force-surveys/labour-force-surveys-lfs/pong/statistical-news/labour-force-syrveys-lfs-2023/>

Statistics Sweden. *High unemployment among young persons and persons born outside Europe with a lower level of education* [online] 2017. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/labour-market/labour-force-surveys/labour-force-surveys-lfs/pong/statistical-news/high-unemployment-among-young-persons-and-persons-born-outside-europe-with-a-lower-level-of-education/>

Statistics Sweden. *Inflation in Sweden 1830–2023* [online] 2024a. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/prices-and-consumption/consumer-price-index/consumer-price-index-cpi/pong/tables-and-graphs/consumer-price-index-cpi/inflation-in-sweden/>

Statistics Sweden. *Inflation rate according to CPIF was 10.2 percent in December 2022* [online] 2023b. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/prices-and-consumption/consumer-price-index/consumer-price-index-cpi/pong/statistical-news/consumer-price-index-cpi-december-2022/>

Statistics Sweden. *Population aged 15-74 (LFS) by region, labour status and sex. year 2005 - 2023* [online] 2024b. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__AM__AM0401__AM0401N/NAKUBefolkningLAr/

Statistics Sweden. *Population aged 15-74 (LFS) by sex, age and labour status. Year 2001 - 2023* [online] 2024c. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__AM__AM0401__AM0401A/NAKUBefolkning2Ar/

Statistics Sweden. *Population statistics* [online] 2024d. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/BE0101-en>

Statistics Sweden. *Recovery in the labour market in 2022* [online] 2023c. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/labour-market/labour-force-surveys/labour-force-surveys-lfs/pong/statistical-news/labour-force-surveys-lfs-2022/>

Statistics Sweden. *Unemployed persons aged 15–74 (LFS), 1000s by duration of unemployment, level of education, sex and year* [online] 2024e. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__AM__AM0401__AM0401P/NAKUArblosaTUtbnivAr/table/tableViewLayout1/

Statistics Sweden. *Unemployment is increasing* [online] 2023d. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/labour-market/labour-force-surveys/labour-force-surveys-lfs/pong/statistical-news/labour-force-surveys-lfs-september-2023/>

Sveriges Riksbank. *Current inflation rate* [online] 2024. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.riksbank.se/en-gb/monetary-policy/the-inflation-target/current-inflation-rate/>

Svět geologie. *Geologie České republiky* [online] 2015. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/svet-geologie/poznej-geologii/geologie-cr#>

Sweden. *Here are 10 takes on religion in Sweden – a mostly secular country where religion still has a role to play.* [online] 2024a. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://sweden.se/life/society/religion-in-sweden>

Sweden. *Long-term policies and a global approach have made Sweden's economic growth possible.* [online] 2024b. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://sweden.se/work-business/business-in-sweden/the-swedish-economy>

Sweden. *Studying in Sweden comes with critical thinking, freedom and responsibility* [online] 2023. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://sweden.se/work-business/study-research/higher-education>

Sweden. *There are 5 official national minorities in Sweden. Swedish law protects their languages and cultures.* [online] 2024c. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://sweden.se/life/equality/national-minorities-in-sweden>

The World Bank. *A Decade After the Global Recession* [online] 2019. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/research/publication/decade-after-global-recession>

Uniper. *Nuclear power in Sweden* [online] 2024. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://www.uniper.energy/sweden/about-uniper-sweden/nuclear-power-sweden>

Úřad práce ČR. *TISKOVÁ ZPRÁVA: Nezaměstnanost v prosinci mírně vzrostla* [online] 2023. (PDF). [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/documents/37855/2602597/TZ_nezamestnanost+_prosinec2022.pdf/2c9c9869-ab96-afd3-0049-d24d2e510d1e

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 2	Kraje České republiky.....	27
Obrázek 3	Mapa severských států	41
Obrázek 4	Mapa administrativního dělení Švédska	43

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1	Základní charakteristika ekonomického postavení obyvatelstva v České republice (v tisících obyvatelích).....	28
Tabulka 2	Základní charakteristika ekonomického postavení obyvatelstva ve Švédsku za roky 2023 a 2012 (v tisících obyvatelích).....	44

8.3 Seznam grafů

Graf 1	Poptávka po práci	11
Graf 2	Nabídka práce.....	11
Graf 3	Rovnováha na trhu práce	12
Graf 4	Zobrazení dobrovolné (DN) a nedobrovolné (NN) nezaměstnanosti	15
Graf 5	Obecná míra nezaměstnanosti v České republice v letech 2012–2023 (v %).....	29
Graf 6	Nezaměstnanost dle věkové struktury České republiky za rok 2022 (v %).....	31
Graf 7	Nezaměstnanost dle nejvyššího dosaženého vzdělání v České republice za rok 2022 (v %).....	33
Graf 8	Nezaměstnanost v jednotlivých krajích České republiky za rok 2023 (v %).....	34
Graf 9	Průměrná roční míra inflace v České republice v letech 2012–2023 (v %).....	36
Graf 10	Růst HDP (stálé ceny roku 2015) v České republice v letech 2012–2023 (v %).....	37
Graf 11	Vývoj nezaměstnanosti, inflace a HDP v ČR mezi lety 2012–2022 (v %).....	39
Graf 12	Obecná míra nezaměstnanosti ve Švédsku v letech 2012–2023 (v %)	45
Graf 13	Nezaměstnanost dle věkové struktury ve Švédsku za rok 2023 (v %).....	47
Graf 14	Nezaměstnanost dle nejvyššího dosaženého vzdělání ve Švédsku za rok 2023 dle klasifikace ISCED (v %).....	49

Graf 15	Nezaměstnanost v jednotlivých regionech (län) Švédska za rok 2023 (v %) ...	50
Graf 16	Průměrná roční míra inflace ve Švédsku v letech 2012–2023 (v %)	52
Graf 17	Růst HDP ve Švédsku mezi lety 2012–2023 (v %).....	54
Graf 18	Vývoj nezaměstnanosti, inflace a HDP ve Švédsku mezi lety 2012–2023 (v %).	56
Graf 19	Komparace nezaměstnanosti v České republice a Švédsku mezi lety 2012–2022 (v %)	57
Graf 20	Komparace růstu HDP v České republice a Švédsku mezi lety 2012–2023 (v %)	59
Graf 21	Komparace vývoje průměrné roční míry inflace v České republice a Švédsku v letech 2012–2023 (v %).....	60

8.4 Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
ISCED	International Standard Classification of Education
EUROSTAT	statistický úřad Evropské unie
ČSÚ	Český statistický úřad
SCB	Statistics Sweden, švédský statistický úřad
OSN	Organizace spojených národů
NATO	Severoatlantická aliance
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
CPI	index spotřebitelských cen
PPI	index cen výrobců